पाक्षिक

मनोगत

प्रदेश बीजेपी

संत रविदास महाराज यांच्या ६५० व्या जयंतीनिमित्त कलश यात्रा

मुंबई • वर्ष: 8 • अंक: 16 • 16 ऑगस्ट 2026 • पृष्ठसंख्या: 36 • किंमत: 5 रू.

तिरंगा यात्रा

अध्यक्षीय मनोगत

विरोधकांना उघडे पाडा

संसदेचे अधिवेशन नुकतेच समाप्त झाले. या अधिवेशनात काँग्रेससह सर्व विरोधकांचा दुटप्पीपणा वारंवार दिसून आला. नीट परीक्षा पद्धतीत बदल आणि दिल्लीत झालेले आंदोलन या विषयावर मोदी सरकारवर टीका करणारे विरोधक झारखंडमधील लाठीमाराबाबत मात्र मिठाची गुळणी घेऊन गप्प होते. झारखंड लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेतील पेपरफुटीविरोधात आणि रोजगाराच्या मागणीसाठी शांततेने आंदोलन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांवर झालेल्या अमानुष हल्ल्याचे आदेश कुणी दिले होते, असा सवाल राहुल गांधींनी विचारला नाही. पत्रकार, विचारवंत कलाकार या मंडळींनीही झारखंडमधील विद्यार्थ्यांवर झालेल्या लाठीमाराबद्दल चकार शब्द उच्चारला नाही. रांची येथे विद्यार्थी शांततापूर्ण, संयमीपणे आणि शिस्तबद्ध पद्धतीने आंदोलन करत असताना आणि त्यांनी कोणतीही असभ्य भाषा किंवा अपमानास्पद भाषा वापरली नसताना विद्यार्थ्यांच्या मार्गात काटेरी तार टाकण्यात आली. त्यांच्यावर अश्रुधूर सोडण्यात आला. निर्घृण लाठीमार करण्यात आला. हा प्रकार अत्यंत दुर्दैवी असून त्याचा कितीही निषेध केला तरी तो कमीच असेल. राहुल गांधींची विद्यार्थ्यांविषयी वाटणारी सहानुभूती कुठे गायब झाली? दिल्लीतील आंदोलनावेळी पोपटासारखे बोलणारे राज ठाकरे आणि उद्धव ठाकरे झारखंडमधील घटनेबाबत मूग गिळून गप्प होते. काँग्रेससह विरोधी पक्षांचे विद्यार्थ्यांवरील हे प्रेम पुतनामावशीचे प्रेम आहे. विरोधकांना विद्यार्थ्यांच्या भविष्याशी काहीही देणेघेणे नाही. त्यांना फक्त 'सोयीचे राजकारण' खेळायचे आहे. जिथे त्यांचे सरकार पोलिसांमार्फत अत्याचार करते, तिथे ते गप्प बसतात आणि जिथे त्यांना राजकीय फायदा मिळवायचा असतो, तिथे ते खोटे वाद निर्माण करतात. त्यामुळे उद्धव ठाकरे आणि काँग्रेसचा हा दुटप्पीपणा आपण सामान्य माणसांपर्यंत प्रभावीपणे पोहचवला पाहिजे. समाज माध्यमांवर आपल्या प्रत्येक कार्यकर्त्याने विरोधकांचा हा दुटप्पीपणा प्रभावी पद्धतीने मांडला पाहिजे. दिल्लीतील आंदोलनात 'मेटा'सारखी जागतिक कंपनी मोदी सरकारच्या विरोधात कशी सक्रिय भूमिका बजावीत होती याची सविस्तर माहिती आता उघड झाली आहे. त्याबद्दल 'मेटा'ला केंद्र सरकारच्या प्रतिनिधींच्या पुढे सपशेल माफीही मागावी लागली आहे. या सर्व घडामोडी आपण जागरूकतेने सामान्य माणसापर्यंत पोहचवल्या पाहिजेत. नीट परीक्षेच्या पद्धतीत बदल घडवून आणण्यासाठी मोदी सरकारने कडक कायदा तयार केला आहे. त्याबाबत दिल्लीत आंदोलन करणारे तथाकथित विद्यार्थी नेते चकार शब्दही बोलायला तयार नाहीत. मोदी सरकार आणि फडणवीस सरकारबद्दल दररोज खोटेनाटे बोलण्याचे विरोधकांचे उद्योग जोरात सुरु आहेत. आपण विरोधकांना सर्व पातळ्यांवर उघडे पाडण्यासाठी कामाला लागायला हवे. गेल्या १२ वर्षात देशात झालेल्या प्रगतीचा आढावा घेणारी लेख–मालिका या अंकात प्रसिद्ध करण्यात आली आहे. त्याचबरोबर सध्याच्या तरुणाईच्या जन्मानंतर देशात झालेला विकास आणि त्यापूर्वी देशाची असलेली स्थिती याची तुलनात्मक माहिती देणारा लेखही या अंकात समाविष्ट करण्यात आला आहे. कोणत्याही व्यासपीठावर पक्षाची बाजू मांडण्यासाठी पदाधिकारी, लोकप्रतिनिधी आणि कार्यकर्त्यांना या अंकात माहिती पुरवण्यात आली आहे. या माहितीचा यथायोग्य वापर करून घेण्याची गरज आहे.

रविंद्र चव्हाण

अंतरंग

संपादक : गणेश नामदेव हाके

सल्लागार : माधव भांडारी
आ. अतुल भातखळकर

@manogatbjp

सर्व भाजपा हितचिंतक, कार्यकर्ते आणि वाचकांना विनंती आहे की आपण आपल्या प्रतिक्रिया,
bjpmaha.manogat@gmail.com
editor.bjpmanogat@gmail.com
येथे पाठवाव्यात.

संपादकीय सल्लागार

चंद्रहास मिरासदार

सजावट व मांडणी : गौतम आर्य

सहाय्यक : प्रेरणा तळेकर-वीर

विभागीय समन्वयक

मराठवाडा (छत्रपती संभाजीनगर) : श्रीनिवास कुलकर्णी

विदर्भ: दीपक माई, त्रिकाल अडसड, प्रवीण गमे

पश्चिम महाराष्ट्र: संजय मयेकर

उत्तर महाराष्ट्र: गोविंद बोरसे

'विकसित भारत' घडवणे ही युवा पिढीची जबाबदारी ०४

अराजकता निर्माण करण्याचा 'मेटा' चा कुटील डाव उघड ०८

'जेन झी' च्या जन्मानंतर भारत किती बदलला आहे ते बघा... ११

ग्रामीण अर्थव्यवस्थेला नवी ऊर्जा देणारी 'गोबरधन योजना' १५

लोकशाही, सुशासन आणि ऐतिहासिक निर्णय २०

मराठवाडा, विदर्भ, उत्तर महाराष्ट्रात अनेक रेल्वे मार्गांना मंजुरी ३०

हे पाक्षिक भारतीय जनता पार्टीसाठी प्रकाशक, मुद्रक, मुकुंद नारायण कुलकर्णी यांनी विवेक मुद्रणालय, ५, कामत इंडस्ट्रीयल इस्टेट, ३९६, वीर सावरकर मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४००० २० येथे छापून भारतीय जनता पार्टी, प्रदेश कार्यालय, जीवन बीमा मार्ग, वसंतराव भागवत चौक, सी.डी.ओ. बॅरेक नं.१, नरिमन पॉईंट, मुंबई -२० येथे प्रकाशित केले. संपादक : गणेश नामदेव हाके, संपर्क : ०२२-२२०२२०५०

'विकसित भारत' घडवणे ही युवा पिढीची जबाबदारी

पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांनी आयआयटी दिल्लीच्या ५७ व्या दीक्षांत समारंभाला संबोधित केले. या समारंभातील भावनिक वातावरणाचा उल्लेख करताना पंतप्रधानांनी कॅम्पसमधील उत्साहपूर्ण आणि स्वप्नांनी भारलेल्या वातावरणाचे वर्णन केले. कोविड महामारीच्या काळात आपण या समारंभाला आभासी माध्यमातून उपस्थित राहिलो होतो, याची आठवण त्यांनी करून दिली. श्री. मोदी यांच्या भाषणाचा संपादित अंश.

आज या कॅम्पसमध्ये तुमच्यासोबत हा अद्‌भुत अनुभव प्रत्यक्ष सामायिक करणे माझ्यासाठीही अत्यंत विशेष आहे.

विद्यार्थ्यांनी मिळवलेल्या या महत्त्वपूर्ण शैक्षणिक यशाबद्दल तुमचे तसेच त्यांच्या कुटुंबियांचे अभिनंदन केले. विद्यार्थ्यांना मिळालेल्या पदव्या या केवळ शैक्षणिक यशाचे प्रतीक नसून, देशासाठी योगदान देण्याची जबाबदारी आणि संधी देणारा एक आदेश असल्याचे त्यांनी अधोरेखित केले. पदके मिळवणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे त्यांनी विशेष कौतुक केले. तसेच संस्थेत सुरू करण्यात आलेल्या नव्या कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) उपक्रमांचेही त्यांनी स्वागत केले. पंतप्रधान म्हणाले, तुम्ही येथून देशासाठी खूप काही करण्याचे स्वप्न घेऊन पुढील वाटचालीसाठी बाहेर पडत आहात.

विद्यार्थ्यांच्या या अविस्मरणीय आणि धावपळीच्या प्रवासाचे स्मरण करताना, पंतप्रधानांनी त्यांच्या प्रवासाचा मनोवेधक आढावा घेतला–प्रवेशाच्या पहिल्या दिवशीच्या ओरिएंटेशनपासून ते आजच्या दीक्षांत समारंभापर्यंतचा. विद्यार्थ्यांच्या मनात असलेल्या विविध आकांक्षांचाही त्यांनी उल्लेख केला. काही जणांना पहिली नोकरी मिळवून नव्या कारकिर्दीची सुरुवात करायची आहे, काहींना स्वतःचे स्टार्टअप उभारायचे आहे, तर काही जण पुढील स्पर्धात्मक परीक्षांच्या तयारीसाठी सज्ज झाले आहेत. या विलक्षण प्रवासाबद्दल तुमच्या मनात नक्कीच मोठे समाधान असेल आणि आयुष्याच्या एका पूर्णपणे नव्या अध्यायाची सुरुवात करण्याचा उत्साहही असेल, असे श्री. मोदी यांनी नमूद केले.

विद्यार्थ्यांना सध्याचे क्षण मनापासून जपण्याचे आवाहन करताना, पंतप्रधानांनी त्यांच्या प्रिय कॅम्पसच्या आठवणींचाही मिश्कीलपणे उल्लेख केला. कुमाऊन, आरा, कारा, विंध्य, निलगिरी, कैलास आणि हिमाद्री या वसतिगृहांमधील मैत्रीपूर्ण स्पर्धा, तसेच जिया सराय येथील आवडीचा पोहा आणि सतपुडा मेसमधील स्वादिष्ट पराठे अशा आठवणी त्यांनी जागवल्या. यापुढील काळात तुमच्यावर मोठ्या जबाबदाऱ्या येतील. अशा वेळी या ठिकाणच्या आठवणी तुम्हाला नक्कीच नवी ऊर्जा देतील, असे श्री. मोदी यांनी सांगितले.

या संपूर्ण प्रवासात साथ देणाऱ्या संस्थेतील सहकार्य व्यवस्थेबद्दल कृतज्ञता व्यक्त करताना, पंतप्रधानांनी पदवीधर विद्यार्थ्यांना त्यांच्या सहाध्यायी, प्राध्यापक, मार्गदर्शक आणि सहाय्यक कर्मचाऱ्यांचे महत्त्व ओळखण्याचे आवाहन केले. हे सर्व जण त्यांच्या आयुष्यभराच्या वाटचालीतील अमूल्य ठेवा असून, या व्यक्तींनी विद्यार्थ्यांसाठी जणू त्यांच्या कुटुंबियांचीच भूमिका निभावली आहे, असे त्यांनी सांगितले. तुमच्या भविष्यातील प्रत्येक यशाच्या वेळी तुम्हाला या सर्व व्यक्तींची मनापासून आठवण येईल आणि त्यांच्याप्रती कृतज्ञता वाटेल, असे श्री. मोदी यांनी ठामपणे नमूद केले.

वेगाने बदलत चाललेल्या जागतिक भू-राजकीय आणि सामरिक परिस्थितीवर भाष्य करताना पंतप्रधानांनी तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीचा झपाटलेला वेग हा जगभरात होत असलेल्या या व्यापक परिवर्तनांचा प्रमुख प्रेरक घटक असल्याचे अधोरेखित केले. त्यांनी या वेगवान बदलांच्या युगाचे वर्णन अभूतपूर्व आव्हाने आणि नव्या, व्यापक संधी यांनी भरलेल्या पर्वाच्या रूपात केले. या सर्व वेगवान बदलांच्या काळात माझे शब्द लक्षात ठेवा-जो सतत शिकत राहतो, तोच विजेता ठरतो, असे पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांनी ठामपणे सांगितले.

'आयआयटी'ची पदवी ही केवळ उच्च सीजीपीए किंवा आकर्षक नोकरीची संधी मिळवण्यापुरती मर्यादित नसल्याचे स्पष्ट करत पंतप्रधानांनी तिच्या खऱ्या मूल्यावर प्रकाश टाकला. ही पदवी म्हणजे प्रगत समस्या-निराकरण कौशल्याची जागतिक स्तरावरील ठोस मान्यता आहे, असे त्यांनी नमूद केले. तुमची पदवी संपूर्ण जगाला हे सांगते की, अत्यंत गुंतागुंतीच्या समस्यांचे निराकरण कसे करायचे, हे तुम्हाला उत्तम प्रकारे माहीत आहे, असे पंतप्रधान श्री. मोदी यांनी सांगितले.

शैक्षणिक क्षेत्रातील चिकाटी आणि आयुष्यभर आवश्यक असलेल्या संघर्षक्षमतेची सांगड घालताना पंतप्रधानांनी तरुणांना जीवनातील मोठ्या आणि कठीण आव्हानांना छोट्या-छोट्या, व्यवस्थापनीय भागांमध्ये विभागून त्यांचा सामना करण्याचा सल्ला दिला. ज्या पद्धतीने प्रयोगशाळेतील गुंतागुंतीच्या समस्यांचे टप्प्याटप्प्याने निराकरण केले जाते, त्याच पद्धतीने जीवनातील आव्हानांकडे पाहावे, असे त्यांनी सांगितले. जीवनात अडचणी येणारच; मात्र त्याच वेळी नव्या आणि अनपेक्षित संधीही निर्माण होत राहतील. तुम्हाला फक्त पूर्णपणे सजग आणि सतर्क राहण्याची गरज आहे, असे पंतप्रधान श्री. मोदी यांनी नमूद केले.

शिस्तबद्ध शैक्षणिक वातावरणाची तुलना अनिश्चित आणि आव्हानात्मक वास्तविक जीवनाशी करताना, पंतप्रधानांनी पदवीधरांना सावध केले की, विद्यापीठातील परीक्षांप्रमाणे जीवनातील सर्वात महत्त्वाची आव्हाने कोणत्याही ठरावीक अभ्यासक्रमाच्या चौकटीत येत नाहीत-ती पूर्णपणे 'अभ्यासक्रमाबाहेरची' (Out of Syllabus) असतात. त्यांनी स्पष्ट केले की, खरे यश हे केवळ पूर्वनिश्चित प्रश्नांची उत्तरे देण्यात नसून, समाजाने

गृहीत धरून स्वीकारलेल्या समस्यांना ओळखून त्यावर उपाय शोधण्यात आहे. श्री. मोदी म्हणाले, अनेक माजी विद्यार्थ्यांच्या यशामागील मूलभूत कारण हेच होते की, जगाने ज्यांना प्रश्न म्हणून विचारणेच बंद केले होते, असे अत्यंत महत्त्वाचे प्रश्न त्यांनी धैर्याने ओळखले.

मागील पिढ्यांनी वाहिलेल्या ऐतिहासिक जबाबदाऱ्यांचा आणि संघर्षांचा संदर्भ देताना पंतप्रधानांनी आठवण करून दिली की, स्वातंत्र्यप्राप्ती हेच एका संपूर्ण युगाचे एकमेव ध्येय बनले होते. त्या ध्येयासाठी असंख्य लोकांनी अपार त्याग, तपश्चर्या आणि बलिदान केले. आजच्या पिढीनेही पुढील तीन दशकांसाठी देशाच्या विकासाच्या उद्दिष्टांशी आपल्या करिअरच्या वाटचालीची सांगड घालून आपला वारसा आणि योगदान निश्चित करावे, असे आवाहन त्यांनी केले. श्री. मोदी म्हणाले, तुमच्या प्रत्येक निर्णयाचा आधार हा निःसंशयपणे देशाला त्यातून काय लाभ होईल आणि देशाची कोणती गरज त्यातून पूर्ण होईल, हा असला पाहिजे.

आर्थिक, तांत्रिक आणि औद्योगिक अशा विविध क्षेत्रांमध्ये सर्वसमावेशक आत्मनिर्भरतेला चालना देण्यासाठी सरकारकडून करण्यात येत असलेल्या व्यापक प्रयत्नांची माहिती देताना पंतप्रधानांनी सांगितले की, 'विकसित भारत' घडवण्याचा मूलभूत आधार म्हणजे युवा सशक्तीकरण होय. तरुण नवोन्मेषकांसाठी पारंपरिकरीत्या मर्यादित किंवा बंद असलेली क्षेत्रे खुली करून त्यांना संधी देण्याच्या सरकारच्या धोरणात्मक निर्णयांचे त्यांनी कौतुक केले. श्री. मोदी म्हणाले, देशातील युवक जितके अधिक सशक्त होतील, तितकाच संपूर्ण देश अधिक सशक्त होईल.

सरकारने केलेल्या धोरणात्मक सुधारणांनंतर देशाच्या अंतराळ क्षेत्राने केलेल्या वेगवान आणि अभूतपूर्व प्रगतीचा गौरव करताना पंतप्रधानांनी सांगितले की, आज देशातील तरुण अभियंते स्वतःची रॉकेट्स तयार करून त्यांचे प्रक्षेपणही करत आहेत. पूर्वी ही कामगिरी मोजक्याच देशांपुरती मर्यादित होती. आज हेच अंतराळ क्षेत्र आपल्या हजारो तरुणांसाठी नव्या संधींचे विस्तीर्ण आकाश बनले आहे, असे श्री. मोदी यांनी नमूद केले.

देशांतर्गत सेमीकंडक्टर उत्पादन क्षेत्रातील झपाट्याने झालेल्या प्रगतीचा उल्लेख करताना पंतप्रधानांनी पूर्वी व्यक्त करण्यात आलेल्या शंका ठामपणे खोडून काढल्या.

देशातील सुरुवातीचे उत्पादन प्रकल्प आता कार्यान्वित झाले असून, ते देशभरात मोठा आत्मविश्वास निर्माण करत आहेत, याचा त्यांनी अभिमानाने उल्लेख केला. कुठेतरी एखादा तरुण आज अभिमानाने आणि पूर्ण आत्मविश्वासाने म्हणत आहे–'माझ्या कुटुंबाच्या वंशपरंपरेत भारतात चिप तयार करणारा मी पहिला आहे,' असे श्री. मोदी यांनी सांगितले.

ड्रोन क्षेत्रातील परिवर्तनकारी प्रगती अधोरेखित करताना पंतप्रधानांनी सांगितले की, तरुण नवोन्मेषक शेतीपासून वैद्यकीय सेवा आणि राष्ट्रीय संरक्षणापर्यंत विविध क्षेत्रांमध्ये क्रांतिकारी बदल घडवून आणत आहेत. आज या क्षेत्रातील अत्यंत उत्साही आणि प्रेरित तरुण नव्या आणि अद्भुत शक्यतांची निर्मिती करत आहेत, असे श्री. मोदी यांनी ठामपणे सांगितले.

भारताच्या स्टार्टअप क्रांतीला चालना देणाऱ्या सध्याच्या पिढीचे कौतुक करताना पंतप्रधानांनी युनिकॉर्न कंपन्या, डिजिटल पेमेंट्स आणि फिनटेक क्षेत्रातील अभूतपूर्व वाढीमुळे देशाच्या अर्थव्यवस्थेला मिळालेल्या प्रचंड गतीचे कौतुक केले. या घडामोडींमुळे लाखो तरुणांना उद्योजकतेसाठी यापूर्वी कधीही न मिळालेल्या संधी उपलब्ध झाल्या आहेत. या सर्व क्रांतींमुळे देशातील लाखो तरुणांना प्रथमच काहीतरी पूर्णपणे नवे आणि वेगळे करण्याची अविश्वसनीय संधी मिळाली आहे, असे पंतप्रधान श्री. मोदी यांनी अधोरेखित केले.

भविष्यात तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात भारताचे वर्चस्व निर्माण करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या नव्या क्षितिजांचा वेध घेताना पंतप्रधानांनी कृत्रिम बुद्धिमत्ता (Aartificial Intelligence), डेटा सेंटर्स, महत्त्वपूर्ण खनिजे (Critical Minerals), खोल समुद्रातील संशोधन (Deep Sea Exploration), क्वांटम संगणन (Quantum Computing) आणि ऊर्जा सुरक्षा (Energy Security) यांसारख्या महत्त्वाच्या उदयोन्मुख क्षेत्रांवर प्रकाश टाकला. अशा अनेक अत्याधुनिक क्षेत्रांना तुमच्या अफाट प्रतिभेची, धाडसी नवकल्पनांची आणि सक्षम नेतृत्वाची आतुरतेने प्रतीक्षा आहे, असे पंतप्रधान श्री. मोदी यांनी नमूद केले.

प्रगत संशोधनाच्या दिशेने देशव्यापी मोठ्या परिवर्तनावर भर देताना, पंतप्रधानांनी प्रधानमंत्री संशोधन फेलोशिप (Prime Minister's Research Fellowship) आणि अनुसंधान राष्ट्रीय संशोधन प्रतिष्ठान (Anusandhan National Research Foundation) यांसारख्या भक्कम सहाय्यकारी उपक्रमांची माहिती दिली. यासाठी तब्बल एक लाख कोटी रुपयांपर्यंतच्या अभूतपूर्व निधीची तरतूद करण्याचे लक्ष्य निश्चित करण्यात आले आहे. आज देशाला नव्या संशोधनाची नितांत गरज आहे आणि संशोधनाला चालना देण्यावर आमचा प्रशासकीय भरही तितकाच ठाम आणि दृढ आहे, असे श्री. मोदी यांनी नमूद केले.

शैक्षणिक संसाधने सर्वांसाठी सहज उपलब्ध करून देण्याच्या उपक्रमांची माहिती देताना, पंतप्रधानांनी 'वन नेशन, वन सब्सक्रिप्शन' या योजनेचा विशेष उल्लेख केला. या उपक्रमामुळे जगभरातील प्रतिष्ठित संशोधन नियतकालिके आणि जर्नल्सचा प्रवेश देशातील अगदी लहान शहरांमधील संशोधकांनाही कोणत्याही अतिरिक्त खर्चाशिवाय उपलब्ध होणार आहे. संशोधनाच्या क्षेत्रात अजून मोठा पल्ला गाठायचा आहे, असे सांगत पंतप्रधानांनी या संशोधनाच्या नव्या पर्वाला गती देण्यासाठी देशातील युवकांच्या समर्पणावर पूर्ण विश्वास व्यक्त केला. संशोधनाच्या क्षेत्रातील हे भव्य कार्य तुम्हा सर्वांच्या अढळ समर्पणातूनच पूर्णत्वास जाऊ शकते, असे श्री. मोदी यांनी ठामपणे सांगितले.

सोशल मीडियाच्या युगातील विषारी आणि दिशाभूल करणाऱ्या विचलनांपासून पदवीधर विद्यार्थ्यांना सावध करताना पंतप्रधानांनी त्यांना आपल्या सहकाऱ्यांच्या पगाराची, नोकरीतील नियुक्तीची किंवा स्टार्टअपमधील प्रगतीची स्वतःशी तुलना पूर्णपणे टाळण्याचा सल्ला दिला. त्यांनी विद्यार्थ्यांना मानसिक आणि शारीरिक आरोग्याला सर्वोच्च प्राधान्य देत, केवळ स्वतःच्या प्रगतीवर आणि आत्मविकासावर लक्ष केंद्रित करण्याचे आवाहन केले. लक्षात ठेवा, आयुष्य ही कोणतीही क्रमवारीची स्पर्धा नाही; तुमची खरी स्पर्धा इतर कोणाशीही नसून स्वतःशीच आहे, असे प्रतिपादन श्री. मोदी यांनी केले.

आपल्या भाषणाच्या समारोपात पंतप्रधानांनी विद्यार्थ्यांचे, त्यांच्या पालकांचे, शिक्षकांचे तसेच या महत्त्वपूर्ण टप्प्यापर्यंत त्यांना मार्गदर्शन आणि पाठबळ देणाऱ्या संपूर्ण संस्थात्मक यंत्रणेचे अभिनंदन केले. तुमचे भविष्य अत्यंत उज्ज्वल असो आणि तुम्ही सातत्याने, धैर्याने आणि आत्मविश्वासाने नवनवीन उंची गाठत राहा, अशा शुभेच्छा श्री. मोदी यांनी दिल्या. ■

अराजकता निर्माण करण्याचा 'मेटा' चा कुटील डाव उघड

दिल्लीतील कथित विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनानंतर राजकीय आणि सामाजिक क्षेत्रही ढवळून निघाले आहे. या आंदोलनामागचे वेगवेगळे पदर आता समोर येऊ लागले आहेत. हे पदर सामान्य माणसाच्या कल्पनाशक्ती पलीकडचे आहेत. विद्यार्थ्यांना पुढे करून हे आंदोलन पेटविणाऱ्या शक्ती विदेशात बसल्या होत्या. या शक्तींचे आंदोलन पेटविण्याचे मुख्य अस्त्रे होती ती समाज माध्यमांतील फेसबुक, इन्स्टा आणि व्हॉट्सअपसारखी लोकप्रिय आणि प्रभावी व्यासपीठे. या तीन व्यासपीठांची भारतातील सर्व थरांतील लोकप्रियता सर्वांनाच ठाऊक आहे.

फेसबुक, इन्स्टा आणि व्हॉट्सअप ही माध्यमे केवळ मनोरंजन या उद्देशाएवढी मर्यादित राहिलेली नाहीत. या माध्यमांनी भारतीयांच्या मेंदूचा ताबा घेतलेला आहे. आपल्या खाण्यापिण्याच्या व अन्य अनेक आवडी-निवडीवर ही माध्यमे प्रभाव टाकत आहेत. अनेकांच्या विचारशक्तीचे 'अपहरण' करून त्यांच्यावर आपली राजकीय मते बिंबवून त्याद्वारे सत्ता परिवर्तन करण्याचा कुटील डाव 'फेसबुक, इन्स्टा आणि व्हॉट्सअप'ची मालकी असलेल्या मेटा या कंपनीने प्रचंड आर्थिक गुंतवणुकीच्या मोबदल्यात केला होता, असे आता उघड

'मेटा'च्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी दिल्लीत अलिकडे केंद्र सरकारच्या अधिकाऱ्यांची भेट घेऊन 'माफीनामा' सादर केला.

झाले आहे. याबद्दल केंद्र सरकारने कडक पवित्रा घेतल्यामुळे मेटाचा मालक मार्क झुकरबर्ग याला नाक घासत माफी मागावी लागली आहे. ही लोकप्रिय व्यासपीठे प्रचंड आर्थिक फायद्यात चालली पाहिजेत यासाठी झुकरबर्ग आग्रही असतो. त्यासाठी पैसा मिळवण्याचे ज्ञात, अज्ञात असे सर्व मार्ग तो वापरतो. त्यातूनच प्रेक्षकांच्या अल्गोरिदमचा ताबा मिळवून त्याद्वारे आपल्याला किंवा पैसा मोजणाऱ्या प्रायोजकाला हवी असलेली राजकीय, सांस्कृतिक विचारांचे बीजारोपण करण्याचा धंदा झुकरबर्गने सुरु केला. यात व्यावसायिक नीतिमत्ता वगैरेंचा दुरान्वयेही संबंध नसणार हे उघड आहे. भारतावर नव्हे अनेक देशांवर अशाच कुटील, फसवाफसवी आणि विश्वासघाताच्या मार्गाने शेकडो वर्षे राज्य करणाऱ्या ईस्ट इंडिया कंपनीचा 'मेटा' हा आधुनिक अवतार आहे. जो सामान्य माणूस केवळ करमणुकीसाठी फेसबुक, इन्स्टाचा वापर करीत असतो त्याला आपण कोणत्या चक्रात नकळत अडकत असतो, याची सुतराम कल्पना नसते. केवळ विनोद, चित्रपट गीते, राजकीय विडंबन, पाककृती व अध्यात्म, वैद्यकीय सल्ला, प्राणायाम-योगासने याचे रिल्स बघणे, या संदर्भातले माहितीपर लेख वाचणे यासाठी सर्वसामान्य माणूस फेसबुक, इन्स्टा आणि व्हॉट्सअपचा

२०१९ पासून मेटाने भारत सरकार विरोधात जवळपास एक अघोषीत युद्धच सुरु केले समजा ना.... इथे कॉंग्रेस आणि इतर तमाम विरोधक यांच्या रियल/फेक प्रोफाईल्सला झकास रिच आणि त्यांच्या सोकॉल्ड कम्युनिटी स्टॅंडर्ड्‌ससाठी खुली सूट दिली गेली. आठवा मोदी समर्थकांच्या अभ्यासपूर्ण पोस्ट्सलाही रिच अत्यंत मामूली ठेवत राफेल प्रकरण, चौकीदार चोर है ला पूर्ण बुमिंग ठेवले गेले... का? ते मी सांगत बसत नाही.

कोविड दिवसातही भारतात १२ ते २० कोटी लोक मरतील, भारताकडे मेडीकल इंफ्रास्ट्रक्चरच नाही, भारतात ऑक्सीजनची पुरेशी व्यवस्थाच नाही अशी ओरड मेटाने भरपूर पुढे सरकवली. वास्तविक त्याच काळात ट्रंप तात्या मोदींकडे हायड्रॉक्सीक्लोरोक्वीन सप्लाय अमेरीकेला करा म्हणून भीक मागत होते. पण परिस्थिती उलट रंगवण्यातच मेटाने घेतलेला इंटरेस्ट दिसून येत होता. आठवून बघा ते दिवस. पुढे व्हॅक्सीन आल्यावर भारताने फायझर या अमेरीकन कंपनीकडूनच व्हॅक्सीन घ्यावे यासाठी चक्क वर्ल्ड हेल्थ ऑरगनाझेशनला हाताशी धरत भारताने बनवलेली कोव्हॅक्सीन आणि कोव्हीशिल्ड ही सब स्टॅंडर्ड व्हॅक्सीन आहेत, जागरुक लोकांनी ती घेऊ नयेत असा अमेरीकन प्रचार मेटाने नेटाने केला, पसरवला तेही आठवून बघाच.

२०२४ पासून तर मेटाने त्यांच्या प्लॅटफॉर्म वरुन राईट विंग म्हणजे साधारण हिंदुत्ववादी, राष्ट्रवादी लोकांचा रिच घालवत फक्त विरोधी पोस्टच समोर दिसतील हाही प्रमाद केला हे पण आठवा. आजही **Not Interested Hide All from this user** हे सिलेक्ट करुनही तशाच पोस्ट नको असूनही आमच्या समोर येतात. हाच आर्टीफिशीयल अल्गोरिदमचा खेळ आहे. झुरळपार्टीच्या पोस्ट, खरे/खोटे फोटो, त्यांचीच वक्तव्य सतत पुढे आम्ही बघत आहोत. त्यांच्याच समर्थनाचे व्हिडीओज आम्हाला नको असतांनाही मुद्दाम दाखवण्यात येतात. कहर म्हणजे यावर मा. पंतप्रधानांनी एक रिल करुन टाकल्यावर आलेले महाप्रचंड समर्थन, व्ह्यूज बघून मेटा ने थेट पंतप्रधानांचाच व्हिडीओ हटवला. हा मोठा प्रमाद होता. भारताने कायद्याचा बडगा दाखवताच झुकेरबर्गला या चुका मान्य करत माफी मागावी लागली. तरीही धोका संपलेला नाही.

आज मेटा, एक्स, गुगल, गुगलचेच युट्यूब या सगळ्यांवर हे प्रकार घडलेत. एखाद्या लोकल टीनपाटाच्या युट्यूब व्हिडीओला लाखो व्ह्यू आणि हजारो लाईक्स तर आमच्या भाऊ तोरसेकरांच्या अभ्यासपूर्ण व्हिडीओजला, सुशील कुलकर्णींच्या व्हिडीओजला किरकोळ प्रतिसाद हे या माध्यमांनी सतत केलेय. कारण एकच संपूर्ण सोशल मिडीया हा या लोकांच्या हातात आहे, कंट्रोलमध्ये आहे. याला सक्षम पर्याय उत्पन्न व्हायलाच हवा.

– संजय वैद्य

वापर करीत असतो. आता माणसे कामधाम सोडून याच व्यासपीठावर आपला मौल्यवान वेळ सतत वाया घालवत असतात ही गोष्ट वेगळी. आता मूळ मुद्द्याला हात घालू. दिल्लीचे आंदोलन हे फेसबुक, इन्स्टा आणि व्हॉट्सअप या समाज माध्यमांतून आयोजित केले गेले होते. अधिकाधिक लोकं या आंदोलनाविषयी आणि मोदी सरकारविरोधात असलेली माहिती बघतील, वाचतील या उद्देशाने या आंदोलनाच्या बाजूने फेसबुक, इन्स्टा आणि व्हॉट्सअप या माध्यमांवर पोस्टचा महापूर आला होता. २० जुलै रोजी आंदोलनात घुसलेल्या गुंडांच्या टोळक्यांनी केलेला हिंसाचार लपवण्यासाठी फेसबुक, इन्स्टा आणि व्हॉट्सअप या तिन्ही माध्यमांवर पोलिसांनी किती निर्दयी पद्धतीने विद्यार्थ्यांवर लाठीमार केला याच्या पोस्ट, रिल्स यांचा मारा अखंडपणे चालू होता. सामान्य माणसाला त्यामागचे तर्कशास्त्र कधीच कळणार नाही. मोदी सरकारने न्याय मागण्या करणाऱ्या विद्यार्थ्यांवर अमानुषपणे लाठीमार करवला, असा समज जनतेत निर्माण होण्यासाठी मेटा ची सारी यंत्रणा कामाला लागली होती. या पोस्टच्या भडिमारामुळे मोदी सरकारला समर्थन करणाऱ्या व्यक्तीलाही आंदोलकांच्या बाजूने सहानुभूती वाटली पाहिजे, असा हेतू ठेवून डिजिटल प्रचार यंत्रणा कामाला लागल्या होत्या. मोदी सरकारचे समर्थन करणाऱ्या पोस्ट कमीत कमी लोकांपर्यंत पोहचतात, अशी तक्रार समाज माध्यमांवर सक्रीय असणारे अनेक नामवंत करत आहेत.

‘मेटा’ ने मागितली माफी

माफीनामा: मेटाचे मुख्य जागतिक व्यवहार अधिकारी जोएल कपलान यांनी अधिकृतपणे चूक मान्य करत, भविष्यात अशा चुका होणार नाहीत असे आश्वासन केंद्र सरकारला दिले आहे.

कायदेशीर संरक्षण काढण्याची इशारा : आयटी कायद्याच्या 'कलम ७९' अंतर्गत सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म्सना 'सेफ हार्बर' (कायदेशीर सुरक्षा कवच) मिळते. मात्र, मेटा केवळ एक माध्यम (Intermediary) नसून स्वत: कंटेंट नियंत्रित करते, असे सांगत केंद्र सरकारने हे कायदेशीर संरक्षण काढून घेण्याचा निर्वाणीचा इशारा दिला आहे. संरक्षण निघाल्यास प्लॅटफॉर्मवरील कोणत्याही आक्षेपार्ह मजकुरासाठी मेटा थेट कायदेशीररित्या जबाबदार असेल.

अल्गोरिदम बदलण्याचे आदेश: इलेक्ट्रॉनिक्स आणि माहिती-तंत्रज्ञान मंत्रालयाने मेटाला त्यांचे अल्गोरिदम त्वरित बदलण्याचे आणि हानिकारक मजकूर रोखण्यासाठी कृती आराखडा सादर करण्याचे आदेश दिले आहेत.

गुन्हे दाखल: हैदराबाद सायबर क्राईम पोलिसांनी पंतप्रधान मोदींवरील मॉर्फ्ड आणि आक्षेपार्ह कंटेंट प्रकरणी थेट 'मेटा इंडिया'चे प्रमुख अरुण श्रीनिवास यांच्या विरोधात एफआयआर (FIR) दाखल केला आहे.

पंतप्रधानांच्या व्हिडिओचे प्रकरण: पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी २३ जुलै रोजी पेपर फुटी प्रकरणी विद्यार्थ्यांशी संवाद साधणारा एक व्हिडिओ पोस्ट केला होता. हा व्हिडिओ फेसबुकने काही काळासाठी प्लॅटफॉर्मवरून हटवला होता.
मेटाने यावर तांत्रिक बिघाड (Technical Glitch) आणि ऑटोमेटेड फिल्टरचे कारण दिले, जे सरकारने असमाधानकारक म्हणून फेटाळले.

अल्गोरिदममधील पक्षपात (Algorithmic Bias): विशिष्ट प्रकारच्या मजकुराला चुकीच्या पद्धतीने बूस्ट करणे आणि काही महत्त्वाच्या खात्यांवर अन्यायी निर्बंध लादणे या अल्गोरिदममधील त्रुटींवर सरकारने बोट ठेवले.

गेल्या ५-६ वर्षांपासून मोदी सरकारचे, भारतीय जनता पार्टीचे समर्थन करणाऱ्या पोस्ट, रिल्स समाज माध्यमांवर कुठेच दिसत नाहीत. २०१९ मध्ये भारतीय जनता पार्टीने ३०३ जागा जिंकल्या. मोदी सरकार पुन्हा दिमाखात सत्तेवर आले. त्यापूर्वी राहुल गांधींनी राफेल विमान खरेदी प्रकरणी पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्यावर आरोप केले होते. त्या आरोपांना समाज माध्यमांवर तुफान प्रसिद्धी मिळाली. मात्र राफेल प्रकरणात कसलाच गैरव्यवहार झालेला नाही, राहुल गांधींचे आरोप तद्दन खोटे आहेत हे दाखविणाऱ्या माहितीपूर्ण पोस्ट समाज माध्यमांवर अपवादानेच दिसायच्या. राहुल गांधींना आपले आरोप खोटे असल्यामुळे सर्वोच्च न्यायालयात माफी मागावी लागली, ही गोष्ट वेगळी. २०२० मध्ये मोदी सरकारने नागरिकत्व सुधारणा कायदा अंमलात आणल्यानंतर समाज माध्यमांवर हा कायदा देशातील मुस्लिमांच्या कसा विरोधात आहे, अनेक वर्षे देशात राहणाऱ्या मुस्लिमांना भारताबाहेर हाकलून देणार अशा पद्धतीचा प्रचार करणाऱ्या पोस्टचा पूर फेसबुकवर व अन्य समाज माध्यमांवर वहात होता. २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीत मोदी सरकार संविधान बदलणार या पद्धतीचा तुफानी प्रचार समाज माध्यमांवर झाला. दिल्ली आंदोलनानंतर पंतप्रधान मोदी यांच्या विद्यार्थ्यांशी संवाद साधणारी पोस्ट मेटाने काही वेळ दाखवणे थांबवले. पाणी डोक्यावरून जाते आहे हे दिसल्यावर मेटाच्या सर्व मंडळींना बोलावून त्यांच्यापुढे त्यांच्या दुष्कृत्यांचा लेखाजोखा पुराव्यानिशी ठेवला गेला. तेंव्हा कुठे या मंडळींनी माफी मागितली. मोदी विरोधासाठी आंतरराष्ट्रीय शक्ती कोणत्या थराला जातात हे आता दिसले आहे. ■

‘जेन झी’ च्या जन्मानंतर भारत किती बदलला आहे ते बघा...

नरेंद्र मोदींनी भारताची सत्ता स्वीकारली तेव्हा आज आंदोलनासाठी बाहेर पडलेले अनेक जण अवघे ६ वर्षांचे होते...! त्यांना भारत पूर्वी कसा होता हे माहीत नाही. आता ते शिकतील....!

एका मिस्ड कॉलमध्ये :

१. गॅस सिलेंडर २. ऑनलाइन बिल पेमेंट ३. UPI पेमेंट ४. DigiLocker ५. जनऔषधी केंद्र ६. आयुष्मान कार्ड ७. नवीन संसद भवन ८. मोफत लसीकरण ९. प्रधानमंत्री जनधन योजना १०. सर्जिकल स्ट्राइक ११. ऑपरेशन सिंदूर १२. ट्रिपल तलाक कायदा १३. आधार लिंकिंग १४. FASTag १५. चेनाब पूल १६. जम्मू बोगदा १७. गंगा एक्सप्रेसवे १८. काशी कॉरिडॉर १९. विश्वनाथ कॉरिडॉर २०. केदारनाथ पुनर्बांधणी २१. श्रीराम मंदिर उभारणी २२. सुकन्या समृद्धी योजना २३. शौचालय बांधकाम २४. रेल्वे ट्रॅक दुपदरीकरण २५. रेल्वे स्थानकांचा विकास २६. तिकीट बुकिंगसाठी लागणारे दिवस कमी २७. तिकीट रद्द करण्याची सुविधा २८. गोल्डन क्वाड्रिलॅटरल प्रकल्प २९. भारतमाला प्रकल्प ३०. १८ IIMS ची उभारणी ३१. SIR ३२. महात्मा गांधी सेतू पुनर्बांधणी ३३. भूपेन हजारिका सेतू ३४. संरक्षण क्षेत्राचे

आधुनिकीकरण ३५. मेक इन इंडिया ३६. ड्रोन क्रांती ३७. शेतकऱ्यांच्या खात्यात थेट निधी हस्तांतरण ३८. रेशनचे डिजिटायझेशन ३९. मोफत रेशन ४०. कन्या सुमंगला योजना ४१. GST ची अंमलबजावणी ४२. GST मध्ये मोठ्या सवलती ४३. सांस्कृतिक वारशाचे जतन ४४. तलाव व जलस्रोतांचे बांधकाम ४५. हर घर नळ से जल ४६. २२ तास वीजपुरवठा ४७. अभूतपूर्व आयकर सवलत ४८. कलम ३७० रद्द ४९. ५५३ नवीन रेल्वे स्थानके ५०. १५०० हून अधिक नवीन उड्डाणपूल ५१. २०० हून अधिक कालबाह्य कायदे रद्द ५२. भ्रष्ट व्यक्तींवर विक्रमी ED कारवाया ५३. FASTag वर ३ वर्षांसाठी ३ हजारांची सूट ५४. EVM मध्ये VVPAT ची अंमलबजावणी ५५. कर्तव्य पथ ५६. चलनी नोटांवर सांस्कृतिक वारशाची चित्रे ५७. नालंदा विद्यापीठाचे पुनर्निर्माण ५८. तेजसचे स्वदेशी उत्पादन ५९. मोबाईल फोन उत्पादनात आत्मनिर्भरता ६०. मुद्रा योजना ६१. उज्ज्वला योजना ६२. सुरक्षा विमा योजना ६३. ३९० नवीन विद्यापीठे ६४. ७ नवीन IIT ६५. ७ नवीन IIM ६६. १६ नवीन IIIT ६७. ३०० नवीन वैद्यकीय महाविद्यालये ६८. पंबन पूल बांधकाम ६९. ऋषिकेश–कर्णप्रयाग रेल्वे प्रकल्प ७०. उत्तराखंड चारधाम रस्ता प्रकल्प ७१. ब्रह्मोस उत्पादन कारखाना ७२. अमेठीमध्ये असॉल्ट रायफल उत्पादन ७३. वंदे भारत आधुनिक रेल्वेगाड्या ७४. वक्फ बोर्ड मालमत्तांबाबतचा कायदा ७५. रेल्वेमध्ये बायो–टॉयलेट्स ७६. कामगार कल्याणासाठी कामगार कायद्यांची

अंमलबजावणी ७७. ग्राम जी योजना (Gram JI Yojana) ची अंमलबजावणी ७८. रस्ते बांधकामात भारताने चीनला मागे टाकले ७९. १२ लाख युवकांना सरकारी नोकऱ्या ८०. ८ लाखांहून अधिक व्यावसायिक परवाने जारी ८१. ८० हजार नवीन पेट्रोल पंप ८२. शौर्य स्थळाची उभारणी ८३. रेल्वे अर्थसंकल्पाचा सर्वसाधारण अर्थसंकल्पात समावेश ८४. ९ हजारांहून अधिक नवीन शाळा ८५. बेकायदेशीर बांधकामांवर बुलडोझर कारवाई ८६. आंतरराष्ट्रीय सीमांवर कुंपण ८७. दहशतवादाविरुद्ध सशस्त्र दलांना खुली कारवाईची परवानगी ८८. विकास कौशल्य योजना ८९. नोटाबंदी ९०. FASTag मुळे टोल नाक्यांवरील रांगा संपल्या ९१. चांद्रयान ९२. मंगळयान (Mars Orbiter Mission) ९३. बहुउपग्रह स्थिरता ९४. बिहारमधील पूरग्रस्त भागात घट ९५. रांगांची समाप्ती ९६. स्मार्ट सिटी विकास ९७. शेतकऱ्यांसाठी नीम-कोटेड युरिया ९८. PF काढण्याची प्रक्रिया सुलभ ९९. खासगी व देशांतर्गत क्षेत्रात ५ कोटींहून अधिक नवीन रोजगार निर्मिती.

Gen Z (जनरेशन Z) कोण आहे...?

१९९७ ते २०१२ या कालावधीत जन्मलेल्या पिढीला Gen Z (Generation Z) असे म्हणतात. म्हणजेच ही पिढी Millennials (Gen Y) नंतर आणि Gen Alpha च्या आधीची आहे! नरेंद्र मोदी यांनी भारताचे पंतप्रधानपद कधी स्वीकारले? मे २०१४....! याचा अर्थ, मोदी सत्तेवर

आले तेव्हा... Gen Z मधील सर्वात मोठे वय १७ वर्षे होते, तर सर्वात लहान २ वर्षांचे होते...! २०२६ मध्ये हीच पिढी १४ ते २९ वर्षे वयोगटात आहे...! सोप्या भाषेत सांगायचे झाले तर,१७ वर्षांच्या वयापासून जेव्हा एखादा तरुण राजकारणाकडे लक्ष द्यायला सुरुवात करतो ; आज २९ वर्षांपर्यंत, त्यांनी फक्त मोदींचेच शासन पाहिले आहे. २०१४ पूर्वीचा भारत त्यांनी स्वतः कधी अनुभवलेलाच नाही...!

त्यांना हे कोण सांगणार...?

आपण त्यांना कधी सांगितले का की..., १९४७ मध्ये स्वातंत्र्यानंतर ते २०१४ पर्यंत देशात फक्त ७ AIIMS होते, तर मोदींच्या कार्यकाळातच १५ नवीन AIIMS मंजूर झाले.....? त्यांना माहिती आहे का की.., २०१४ पर्यंत देशात.... फक्त ३८७ वैद्यकीय महाविद्यालये होती, आणि मोदी सरकारच्या काळात ती संख्या ७०० पेक्षा जास्त झाली? आपण त्यांना कधी सांगितले का की २०१४ पर्यंत. देशात MBBS च्या एकूण ५१ हजार ३४८ जागा होत्या, तर मोदी सरकारच्या काळात त्या १००% वाढून १ लाखांहून अधिक झाल्या....? PG वैद्यकीय जागा ३१ हजार १८५ वरून; ७० हजारापेक्षा अधिक झाल्या! २०१४ पूर्वी देशात १६ IIT होते; मोदी सरकारच्या काळात अल्पावधीतच आणखी ७ नवीन IIT सुरू झाले...! Gen Z ला.... आपण कधी समजावून सांगितले का की.., राष्ट्रीय महामार्गांची लांबी २०१४ पूर्वी ९१,२८७ कि.मी. होती आणि आज ती १,४६,००० कि.मी.पेक्षा अधिक झाली आहे...? ग्रामीण रस्ते ३.८१ लाख कि.मी. वरून ; ७.८० लाख कि.मी. झाले!

हे सर्व जाऊ द्या...

आपण Gen Z ला सांगितले तर त्यांचा विश्वास बसेल

का की मोदी सत्तेत येण्यापूर्वी देशातील प्रत्येक रेल्वेगाडी जाताना मानवी मल थेट रेल्वे रुळांवर टाकला जात असे...? २०१४ पूर्वी रेल्वेच्या आतली परिस्थिती कशी होती, हे आपण त्यांना कधी सांगितले का....? वंदे भारतसारख्या स्वच्छ, आधुनिक आणि उच्च दर्जाच्या रेल्वेगाड्या २०१४ पूर्वी आपल्या स्वप्नातही नव्हत्या, हे Gen Z ला समजू शकेल का....?

हेही जाऊ द्या

जेव्हा मोदी सरकारने भारतात डिजिटल पेमेंट आणण्याची घोषणा केली, तेव्हा मनमोहन सिंग सरकारमधील तत्कालीन अर्थमंत्री पी. चिदंबरम यांनी संसदेत विचारलेला प्रश्न त्या काळातील भारताची परिस्थिती स्पष्ट दाखवतो: गावांमध्ये इंटरनेट कुठे आहे? शेतकरी किंवा छोटा विक्रेता डिजिटल पेमेंट कसे करणार? एखादा माणूस गावच्या बाजारात जाऊन ७.५० चे टोमॅटो घेत असेल तर तो Paytm किंवा डिजिटलस पद्धतीने पैसे कसे देणार? त्या भाजी विक्रेत्याकडे ते तंत्रज्ञान आहे का.? गावातील दुकानदाराला कार्ड स्वाइप मशीन दिले तरी त्यासाठी वीज

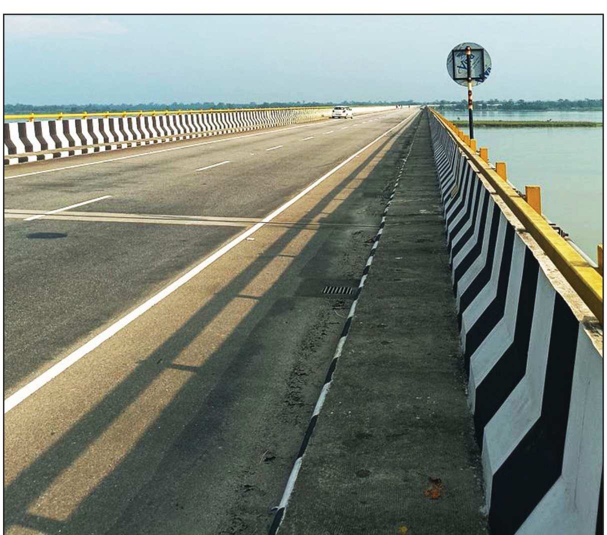

लागते, तिथे Wi-Fi आहे का? इंटरनेट कनेक्शन आहे का? भारतात एखादा सामान्य माणूस, चहाचा कप प्यायला गेला तर तो खिशातून १० ची नोट काढतो, तो डिजिटल पेमेंट कसे करणार? संसदेत माजी केंद्रीय अर्थमंत्र्यांनी मोदीजींना तुच्छतेने विचारलेला हे प्रश्न होते! कल्पना करा तुम्ही मोठे होईपर्यंत आपला देश असा होता.

याहूनही पुढे जाऊन

मोदीजी सत्तेत येण्यापूर्वी.... या देशात लाखो लोकांकडे शौचालय नव्हते, यावर Gen Z विश्वास ठेवेल का....? फक्त शौचालये बांधण्यासाठी सरकारला स्वतंत्र योजना जाहीर करावी लागली होती! आपण आपल्या नवीन पिढीला कधी समजावून सांगितले का की, आपला देश किती वेगाने बदलला?

Gen Z अशा आकडेवारीकडे लक्ष देईल का...?

आता त्यांना मागील सरकार कसे होते, हेही सांगण्याची गरज आहे कारण Gen Z ने राहुल गांधी, त्यांची टीम किंवा त्यांचे राजकारण प्रत्यक्ष पाहिलेलेच नाही, हेच सत्य आहे. त्यांना हे सांगण्याची गरज आहे की, त्या काळी भ्रष्टाचार आणि घोटाळा या शब्दांचा अर्थ आज ऐकू येतो त्यापेक्षा वेगळाच होता! २००८: 2G स्पेक्ट्रम घोटाळा –

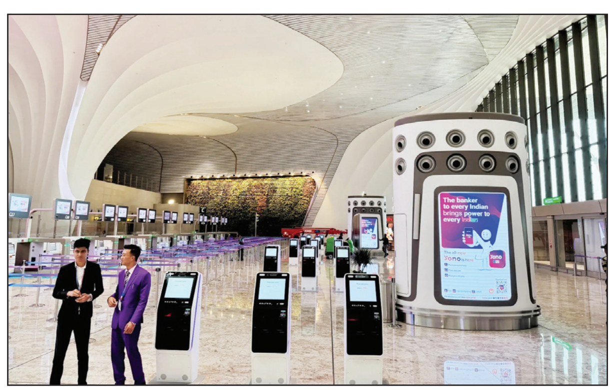

१.७६ लाख कोटी–२००९: कोळसा घोटाळा – १.८६ लाख कोटी २०१०: राष्ट्रकुल (Commonwealth Games) घोटाळा– ७०,००० कोटी –– ऑगस्टा वेस्टलँड हेलिकॉप्टर घोटाळा – ३६० कोटी आदर्श हाउसिंग सोसायटी घोटाळा, नॅशनल हेराल्ड प्रकरण, सत्यम घोटाळा असे मोठे आणि छोटे भ्रष्टाचाराचे अनेक किस्से आहेत.

हेही जाऊ द्या

Gen Z ला माहिती आहे का की..., या देशात एकेकाळी सार्वजनिक ठिकाणी, चौकात, बाजारात वारंवार बॉम्बस्फोट होत असत..?

- २०१४: बेंगळुरू चर्च स्ट्रीट बॉम्बस्फोट
- २०१३: हैदराबाद दिलसुखनगर बॉम्बस्फोट
- २०१३: पटना हुंकार रॅली बॉम्बस्फोट
- २०१३: मल्लेश्वरम BJP कार्यालय बॉम्बस्फोट
- २०११: मुंबई साखळी बॉम्बस्फोट
- २०१०: वाराणसी बॉम्बस्फोट
- २०१०: चिन्नास्वामी स्टेडियम बॉम्बस्फोट
- २००८: बेंगळुरू साखळी बॉम्बस्फोट

दिल्लीतील सलग बाजारपेठांमधील बॉम्बस्फोटात २६ जणांचा मृत्यू झाला! आसाममध्ये काही मिनिटांत झालेल्या १८ बॉम्बस्फोटांत ८१ जणांचा मृत्यू झाला! २००८ मध्ये ऐतिहासिक जयपूर शहरातील गर्दीच्या पर्यटनस्थळांवर

आणि मंदिर परिसरात १२ मिनिटांत ९ बॉम्बस्फोट झाले आणि ६३ जणांचा मृत्यू झाला अशी यादी संपणारी नाही! मुंबईवरील दहशतवादी हल्ला; त्या काळातील देश किती असुरक्षित होता? हे दाखवण्यासाठी पुरेसा आहे! आपण Gen Z ला कधी सांगितले का की, आपला देश अशा परिस्थितीतून गेला आहे? आजची Gen Z आजचा भारतच पाहत मोठी झाली आहे, त्यांना एवढेच माहीत आहे! त्यांनी राहुल गांधी किंवा इतर आंदोलनकर्त्यांना त्या काळात प्रत्यक्ष पाहिलेले नाही! आजचा भारत घडवण्यासाठी मोदी सरकारने केलेल्या प्रयत्नांची आणि त्यामागील प्रवासाची त्यांना कल्पनाच नाही! देशाला प्रत्येक क्षेत्रात पुढे नेण्यासाठी आणि जगात भारताला अभिमानाचे स्थान मिळवून देण्यासाठी आयुष्य वाहिलेल्या व्यक्तीविरोधात, केवळ भारताच्या युवकांच्या भविष्याचा धडा शिकवण्यासाठी आंदोलन करणे आवश्यक आहे, असे जर कोणाला वाटत असेल, तर त्यांच्यामध्ये काहीतरी गंभीर चुकीचे आहे!

समस्या अशी आहे की, Gen Z ला फक्त रामजन्मभूमीवरील मंदिर आणि जय श्रीराम एवढेच दिसते! पण जर आपण त्यांना २०१४ पूर्वीचा भारत कसा होता? आणि त्यानंतर तो कसा बदलला, हे समजावून सांगितले, तर त्यांना चित्र स्पष्ट होईल. हे आपण समजावून सांगितले नाही, म्हणूनच आंदोलनजीवी आणि धार्मिक कट्टरतावादी त्यांना आपल्या जाळ्यात ओढण्याचा प्रयत्न करत आहेत. ते जे ऐकत आहेत, ते म्हणजे सत्ता गमावलेल्या विरोधकांचा आक्रोश. आपण केवळ त्या नेत्यांचे अपयश आणि अकार्यक्षमता सांगण्यातच कमी पडलो नाही, तर स्वतःच्या कामगिरीबद्दलही नव्या पिढीला पुरेशी माहिती दिली नाही. आता हे बदलण्याची वेळ आली आहे! सध्या NEET परीक्षा कोणत्याही त्रुटीशिवाय पार पडली असून तिचे निकालही जाहीर झाले आहेत. ■

ग्रामीण अर्थव्यवस्थेला नवी ऊर्जा देणारी 'गोबरधन योजना'

ग्रामीण अर्थव्यवस्थेला नवी ऊर्जा देणारी गोबरधन योजना भारताची ग्रामीण अर्थव्यवस्था शेती आणि पशुधनाभोवती मोठ्या प्रमाणावर फिरते. मात्र शेतीतील अवशेष, जनावरांचे शेण, स्वयंपाकघरातील ओला कचरा, बाजारपेठांमधून निर्माण होणारा जैविक कचरा यांचे योग्य व्यवस्थापन हा ग्रामीण भागासमोरील महत्त्वाचा प्रश्न आहे.

हा कचरा योग्य पद्धतीने हाताळला नाही तर दुर्गंधी, प्रदूषण, जलस्रोतांचे प्रदूषण आणि सार्वजनिक आरोग्याच्या समस्या निर्माण होतात. परंतु याच कचऱ्याकडे 'कचरा' म्हणून न पाहता त्यातून ऊर्जा, सेंद्रिय खत आणि उत्पन्न निर्माण करण्याची संकल्पना केंद्र सरकारच्या GOBARdhan अर्थात Galvanizing Organic Bio-Agro Resources Dhan या उपक्रमामागे आहे. २०१८ मध्ये स्वच्छ भारत मिशन-ग्रामीण अंतर्गत सुरू करण्यात आलेली ही योजना आता केवळ गावातील शेण व्यवस्थापनापुरती मर्यादित राहिलेली नाही. जैविक कचऱ्याचे बायोगॅस, कॉम्प्रेस्ड बायोगॅस, बायो स्लरीमध्ये रूपांतर करून कचऱ्यातून संपत्ती निर्माण करण्याच्या व्यापक दृष्टिकोनाचा हा महत्त्वाचा भाग बनला आहे.

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या अध्यक्षतेखाली केंद्रीय मंत्रिमंडळाने गोबरधन योजनेतून बायो-सीएनजीच्या प्रसारासाठी २३ हजार ७३१ कोटी रुपये खर्चाला मंजुरी दिली आहे. या योजनेची अंमलबजावणी २०२६-२७ ते

२०३५-३६ या आर्थिक वर्षापर्यंत केली जाईल. स्वच्छ भारत मिशनचा भाग असेलली ही योजना आता पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक वायू खात्यातर्फे राबवली जाणार आहे.

गोबरधन योजना नेमकी काय आहे?

या उपक्रमाचा मूलभूत उद्देश गावांमध्ये उपलब्ध असलेल्या जैविक कचऱ्याचे शास्त्रीय पद्धतीने व्यवस्थापन करून त्यापासून आर्थिक मूल्य निर्माण करणे हा आहे. जनावरांचे शेण, शेतीतील अवशेष, स्वयंपाकघरातील ओला कचरा, बाजारातील जैविक कचरा आदींचे जैविक प्रक्रियेद्वारे विघटन केले जाते. त्यातून बायोगॅस तयार होतो, तर उरलेला जैविक पदार्थ बायो-स्लरी किंवा सेंद्रिय खतासाठी वापरता येतो. मोठ्या प्रकल्पांमध्ये याच प्रक्रियेतून Compressed Biogas (CBG) तयार करून त्याचा इंधन म्हणून वापर करता येतो.

म्हणजेच या योजनेचे सूत्र अत्यंत साधे आहे -
कचरा -प्रक्रिया -बायोगॅस/CBG + सेंद्रिय खत-ऊर्जा + उत्पन्न + स्वच्छता

यामुळे कचरा व्यवस्थापन, स्वच्छता, ऊर्जा निर्मिती, शेती आणि ग्रामीण रोजगार हे वेगवेगळे विषय न राहता एका परस्परपूरक आर्थिक चक्राचा भाग बनतात.

योजनेची अंमलबजावणी कशी होते?

GOBARdhan हा एकाच मंत्रालयाचा पारंपरिक अर्थाने स्वतंत्र कार्यक्रम नसून अनेक मंत्रालये आणि योजनांना जोडणारा Whole-of-Government approach आहे.

जलशक्ती मंत्रालयातील Department of Drinking Water and Sanitation हे या उपक्रमासाठी नोडल विभाग आहे. त्याचबरोबर पेट्रोलियम व नैसर्गिक वायू, नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा, कृषी, रसायने व खते, पशुसंवर्धन आदी क्षेत्रांशी संबंधित सरकारी योजना त्याला पूरक ठरतात. ग्रामीण भागात ग्रामपंचायती, स्थानिक संस्था आणि संबंधित यंत्रणांच्या माध्यमातून सामुदायिक किंवा क्लस्टर पातळीवर बायोगॅस प्रकल्प उभारले जाऊ शकतात. स्वच्छ भारत मिशन-ग्रामीणच्या Phase-II अंतर्गत अशा community/cluster-based biogas plants साठी प्रति जिल्हा ५० लाख रुपयांपर्यंत आर्थिक मदत उपलब्ध आहे. २०२६ मध्येही केंद्र सरकारने ही तरतूद स्पष्ट केली आहे. याचा अर्थ असा की एखाद्या गावातील प्रत्येक शेतकऱ्याने स्वतंत्र बायोगॅस प्रकल्प उभारण्याची आवश्यकता नाही. गावातील किंवा आसपासच्या अनेक कुटुंबांकडून जैविक कचरा गोळा करून सामुदायिक प्रकल्प उभारता येतो.

युनिफाइड GOBARdhan पोर्टलचे महत्त्व

या क्षेत्रात पारदर्शकता आणि समन्वय वाढवण्यासाठी केंद्र सरकारने Unified GOBARdhan Portal सुरू केले आहे.२०२३ मध्ये सुरू झालेल्या या पोर्टलच्या माध्यमातून बायोगॅस आणि CBG प्रकल्पांची नोंदणी, प्रकल्पांच्या स्थितीचे निरीक्षण आणि संबंधित माहितीचे व्यवस्थापन सुलभ करण्यात आले. यामुळे देशभरातील प्रकल्पांचा मागोवा घेणे, गुंतवणूकदारांना माहिती मिळवून देणे आणि विविध सरकारी योजनांचा समन्वय साधणे शक्य होते.

योजनेची व्याप्ती किती वाढली आहे?

GOBARdhanची व्याप्ती आता केवळ संकल्पनेपुरती राहिलेली नाही. केंद्र सरकारच्या फेब्रुवारी २०२६ मधील माहितीनुसार, १४ जानेवारी २०२६ पर्यंत देशातील ५१.४ टक्के जिल्ह्यांमध्ये ९७९ बायोगॅस प्रकल्प कार्यरत होते. हे प्रकल्प शेण, शेतीतील अवशेष आणि अन्नकचऱ्याचे स्वच्छ ऊर्जा आणि सेंद्रिय खतामध्ये रूपांतर करत आहेत. जानेवारी २०२६ मधील अन्य सरकारी माहितीनुसार GOBARdhan पोर्टलवर नोंदवलेल्या प्रकल्पांमध्ये कार्यरत CBG तसेच community/cluster-based biogas projectsचा समावेश आहे. सरकारच्या मते अशा

प्रकल्पांमुळे ग्रामीण रोजगार, शेतकऱ्यांचे उत्पन्न, खताचा पुरवठा आणि ग्रामीण पायाभूत सुविधांना चालना मिळत आहे. ही आकडेवारी महत्त्वाची आहे; कारण भारतासारख्या कृषिप्रधान देशात जैविक कचऱ्याचे प्रमाण मोठे आहे. सरकारी आकडेवारीनुसार भारतात दरवर्षी सुमारे ३५० दशलक्ष टन कृषी अवशेष निर्माण होतात. या अवशेषांमध्ये ऊर्जा निर्मितीची मोठी क्षमता आहे.

शेतकऱ्यांसाठी योजनेचा सर्वात मोठा फायदा

गोबरधन योजनेचा केंद्रबिंदू ग्रामीण अर्थव्यवस्था आहे. शेतकऱ्यांसाठी जनावरांचे शेण हे अनेकदा फक्त पारंपरिक खत म्हणून वापरले जाते. परंतु त्याच शेणाचे बायोगॅसमध्ये रूपांतर झाल्यास त्यातून ऊर्जा मिळते आणि उरलेल्या बायो-स्लरीचा सेंद्रिय खत म्हणून उपयोग होतो. यामुळे एका कच्च्या मालापासून दोन आर्थिक मूल्ये निर्माण होतात - ऊर्जा + खत शेतकऱ्याला स्वयंपाकासाठी किंवा अन्य उपयोगासाठी बायोगॅस उपलब्ध होऊ शकतो. दुसरीकडे रासायनिक खतांवरील अवलंबित्व काही प्रम णात कमी करण्यासाठी सेंद्रिय खताचा उपयोग करता येतो. केंद्र सरकारने GOBARdhan आणि CBG plantsमधून तयार होणाऱ्या Fermented Organic Manure (FOM), Liquid Fermented Organic Manure (LFOM) आणि Phosphate Rich Organic Manure (PROM) यांच्या बाजारपेठेला चालना देण्यासाठी Market Development Assistanceची तरतूद केली आहे. सध्याच्या माहितीनुसार या उत्पादनांसाठी १,५०० रुपये प्रति मेट्रिक टन MDAदेण्यात येते. फेब्रुवारी २०२६ पर्यंत या सेंद्रिय खतांच्या विक्रीचे प्रमाणही मोठ्या प्रमाणावर वाढल्याचे सरकारने सांगितले आहे. त्यामुळे GOBARdhan आता केवळ 'कचरा प्रक्रिया' योजना न राहता सेंद्रिय खताच्या बाजारपेठेची निर्मिती करणारा उपक्रम ठरत आहे. **(पूर्वार्ध)**

नवी दिल्ली– उपस्थिती– राष्ट्रीय अध्यक्ष खा. नितीन नबीन, मुख्यमंत्री रेखा गुप्ता, दिल्ली भाजपा अध्यक्ष व केंद्रीय मंत्री हर्ष मल्होत्रा, दिल्लीचे मंत्री आशिष सूद, रवींद्र इंद्रराज सिंग आदी.

पुद्दुचेरी– उपस्थिती– केंद्रीय गृहमंत्री अमित शाह, प्रदेश भाजपा अध्यक्ष व्ही. पी. रामलिंगम आदी.

नवी दिल्ली– उपस्थिती– राष्ट्रीय सरचिटणीस खा. विनोद तावडे, केंद्रीय सांस्कृतिक मंत्री गजेंद्रसिंह शेखावत, केंद्रीय मंत्री किशन रेड्डी, खा. बांसुरी स्वराज आदी.

जयपूर– उपस्थिती– केंद्रीय अर्थमंत्री निर्मला सीतारमन, राजस्थानच्या उपमुख्यमंत्री दीया कुमारी आदी.

मुंबई– मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस, विधानसभा अध्यक्ष राहुल नार्वेकर, प्रदेश अध्यक्ष रविंद्र चव्हाण, कौशल्य विकास मंत्री मंगलप्रभात लोढा, सांस्कृतिक कार्य मंत्री आशिष शेलार, महिला मोर्चा प्रदेश अध्यक्ष आ.चित्रा वाघ, प्रदेश सरचिटणीस आ.योगेश सागर, मुंबई अध्यक्ष आ. अमित साटम, आ.मिहीर कोटेचा, आ. मनिषा चौधरी, आ.कालिदास कोळंबकर, आ. संजय उपाध्याय, आ. अतुल भातखळकर, महापौर रितु तावडे आदी.

नागपूर– उपस्थिती– महसूल मंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे, आ.कृष्णा खोपडे, शहराध्यक्ष दयाशंकर तिवारी, ज्येष्ठ नेते आ. संजय भेंडे, महापौर नीता ठाकरे, शिवानी दाणी आदी.

पुणे– उपस्थिती– उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील, आ. हेमंत रासने, नगरसेवक गणेश बिडकर आदी.

नळदुर्ग– उपस्थिती– आ. राणाजगजीतसिंह पाटील, जि.प. बांधकाम सभापती सिद्धेश्वर कोरे, नगराध्यक्ष बसवराज धरणे, उपनगराध्यक्ष नय्यर जहागीरदार, मंडल अध्यक्ष रंजना राठोड आदी.

सांगली– उपस्थिती– आ. सुधीर गाडगीळ, माजी सैनिक विंग कमांडर प्रकाश नवले, मेजर रमेश चव्हाण, माजी आमदार दिनकर पाटील, दीपक शिंदे, भारती दिगडे, श्रीकांत शिंदे आदी.

सावंतवाडी– उपस्थिती– पालक मंत्री नितेश राणे, विशाल परब, प्रभाकर सावंत, संदिप गावडे, प्रसंन्ना देसाई, अनिल निरवडेकर.

कळवा–मुंब्रा (जि.ठाणे)– उपस्थिती– प्रदेश सरचिटणीस आ. माधवी नाईक आदी.

पाथर्डी– उपस्थिती– आ. मोनिका राजळे, नगराध्यक्ष अभयराव आव्हाड, उपनगराध्यक्ष मंगल कोकाटे, मंडल अध्यक्ष धनंजय बडे, महिला अध्यक्षा काशि गोल्हार, दिगंबर भवार, स्मिता लाड, बंडू बोरूडे, ज्योती शर्मा, सचिन वायकर आदी.

गडचिरोली– उपस्थिती– माजी खासदार डॉ. अशोक नेते, आ. डॉ. मिलिंद नरोटे, माजी आमदार नामदेव उसेंडी, नगराध्यक्ष ॲड. प्रणोती निंबोरकर, बाबुराव कोहळे, डॉ. प्रणय खुणे, रमेश भुरसे, अनिल कुनघाडकर, दतु सुत्रपवार, सिम्मा कन्नमवार, प्रमोद पिपरे, योगिता पिपरे, मधुकर भांडेकर, नगरसेविका वर्षा शेडमाके, अनिल पोहनकर, सुधाकर पेटकर आदी.

नवी मुंबई– उपस्थिती– संजीव नाईक, संदीप नाईक, महापौर सुजाता पाटील, उपमहापौर दशरथ भगत, जिल्हाध्यक्ष डॉ. राजेश पाटील आदी.

ठाणे– उपस्थिती– प्रदेश सरचिटणीस आ. निरंजन डावखरे, उपमहापौर कृष्णा पाटील, नगरसेक मुकेश मोकाशी, नगरसेवक सीताराम राणे, नगरसेविका स्नेहा आंब्रे, नगरसेविका अनिता ठाकूर, नगरसेविका आशादेवी सिंग, राम ठाकूर, श्रुती महाजन–कोंगनोळीकर, रमेश आंब्रे, नगरसेवक वैभव कदम, राजेश सावंत.

लोकशाही, सुशासन आणि ऐतिहासिक निर्णय

स्वातंत्र्य दिन हा केवळ उत्सवाचा दिवस न राहता, झाला आहे देशाच्या विकासयात्रेचा उत्सव आणि संकल्प...

१

जम्मू-काश्मीरला कलम ३७० आणि ३५अ पासून मुक्ती, ५ ऑगस्ट, २०१९ रोजी भारताचे संविधान पूर्णपणे लागू करण्यात आले. जम्मू-काश्मीर आणि लद्दाखमध्ये प्रगती, समृद्धी व शांततेच्या एका नव्या युगाची सुरुवात.

२-अमृत महोत्सव

सुमारे २.२५ लाख छोटे-मोठे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. या अंतर्गत दर तासाला सरासरी ९-१० कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. यावर केस स्टडी होऊ शकते. यात केवळ संपूर्ण सरकारच नव्हे तर संपूर्ण समाज हा दृष्टीकोन अवलंबण्यात आला.

३

स्वप्रमाणनाचा दिला गेला अधिकार. गट क आणि ड च्या अ-राजपत्रित नोकऱ्यांसाठी मुलाखत पद्धत बंद.

४

१ ऑगस्ट २०१९ रोजी तीन तलाक कुप्रथा समाप्त करण्याचा कायदा लागू करण्यात आला. या प्रकरच्या घटस्फोटाच्या घटनांमध्ये ८२% टक्क्यांहून अधिक घट झाली.

५ – नारीशक्ती वंदन अधिनियम

■ सप्टेंबर २०२३ मध्ये संसदेने 'नारी शक्ती वंदन अधिनियम' मंजूर केला. विधिमंडळांमध्ये महिलांचे प्रतिनिधित्व वाढवण्याच्या दिशेने हे एक महत्वपूर्ण पाऊल.

■ या कायद्यानुसार लोकसभा आणि राष्ट्रीय राजधानी क्षेत्र दिल्लीसहित राज्य विधानसभांमध्ये महिलांसाठी एक तृतीयांश जागा आरक्षित ठेवण्याची तरतूद करण्यात आली आहे.

६

२५ डिसेंबर २०२३ रोजी भारतीय न्याय संहिता-२०२३ भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता-२०२३ आणि भारतीय साक्ष्य अधिनियम -२०२३, भारताच्या राजपत्रात अधिसूचित करण्यात आले. १ जुलै २०१४ पासून लागू झालेल्या भारतीय न्याय संहितेअंतर्गत जून २०२६ पर्यंत ७५ लाख एफआयआर नोंदवण्यात आले. सुमारे ६० लाख प्रकरणांमध्ये आरोपपत्र दाखल; तसेच लैंगिक गुन्ह्यांच्या प्रकरणांमध्ये आरोपपत्र दाखल करण्याच्या अनुपालन दरात २०१८ च्या तुलनेत जवळपास दुप्पट वाढ झाली.

अर्थव्यवस्था आणि आर्थिक समावेशकता

भारताने विक्रमी विकास दर गाठला आहे, ज्यामुळे ती जगातील सर्वात वेगाने वाढणारी अर्थव्यवस्था बनली आहे. या सर्वसमावेशक विकासाचे फायदे थेट सामान्य नागरिकांना मिळत आहेत आणि त्यामुळे प्रत्येकासाठी एक सुरक्षित आश्रयस्थान निर्माण होत आहे...

१

५८.६३ कोटीहून अधिक लोकांची बँक खाती जन धन योजनेअंतर्गत १ जुलै २०२६ पर्यंत उघडण्यात आली. या खात्यांमध्ये ३.०८ लाख कोटी रुपये जमा झाले.

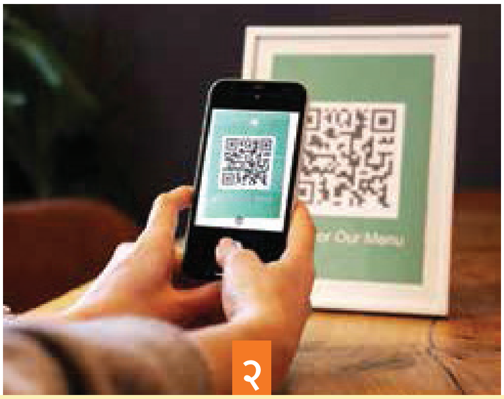

२

२४ हजार १६२ कोटींपेक्षा जास्त झाली आहे युनिफाइड पेमेंट्स इंटरफेस (UPI) व्यवहारांची संख्या आर्थिक वर्ष २०२५-२६ मध्ये. आर्थिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये ही संख्या होती २ कोटी व्यवहार इतकी. युपीआयची जागतिक पोहोच आता ९ देशांपर्यंत विस्तारली आहे. डिजिटल पेमेंट क्रांतीने जोर धरला आहे आणि भारत आज जगातील सर्वात मोठ्या रिअल टाइम पेमेंट प्रणालींपैकी एक बनला आहे.

७

वर्ष २०१७ मध्ये जीएसटी लागू झाल्यामुळे 'एक राष्ट्र, एक कर' व्यवस्था आली. जीएसटी करदात्यांची संख्या २०१७ मधील ६६.५ लाखांवरून मे २०२६ पर्यंत १.६५ कोटीपर्यंत वाढली. जीएसटी संकलन विक्रमी पातळीवर पोहोचत आहे. जीएसटी २.० मुळे ग्राहकांसाठी बचतीची व्याप्ती वाढली.

८ - ऐतिहासिक पुढाकार आणि निर्णय

- परीक्षा मे चर्चा
- राष्ट्रीय युद्ध स्मारक
- प्रधानमंत्री संग्रहालय
- स्टॅच्यू ऑफ यूनिटी
- वन नेशन वन राशन कार्ड

९

१७६ कोटी लाभार्थींना डीबीटीद्वारे जून २०२६ पर्यंत ५१ लाख कोटी रूपयांहून अधिक रक्कम वितरीत करण्यात आली. अनुदान वितरणात पारदर्शकता आणून दलालांची भूमिका संपुष्टात आणण्यात आली.

३

२.४१ लाख मान्यताप्राप्त स्टार्टअप्स आहेत १ जुलै २०२६ पर्यंत. २०१४ मधील ३५० च्या तुलनेत. युनिकॉर्नची संख्या १२५ वर पोहोचली आहे. भारताच्या स्टार्टअप परिसंस्थेने अंदाजे २५ लाख रोजगार निर्माण केले आहेत. भारत जगातील तिसरी सर्वात मोठी स्टार्टअप परिसंस्था बनली आहे.

४

५.५ लाख कोटी रुपयांचे मोबाईल फोन उत्पादन झाले २०२६ मध्ये, तर २०१४ मध्ये ते केवळ १८ हजार कोटी रुपये होते. २०२६ मध्ये मोबाईल फोनची निर्यात २.६ लाख कोटी रुपयांची झाली तर २०१४ मध्ये ती केवळ १ हजार ६०० कोटी रुपये होती.

५

१.९१ लाख कोटी रुपयांची अर्थसंकल्पीत तरतूद करण्यात आली आहे. उत्पादन संलग्न प्रोत्साहन (पीएलआय) योजनेसाठी. डिसेंबर २०२५ पर्यंत १४ क्षेत्रांमधील उद्योगांसाठी ८३६ अर्ज मंजूर करण्यात आले आहेत. ३१ डिसेंबर २०२५ पर्यंत २८ हजार ७४८ कोटी रुपयांचे वितरण करण्यात आले आहे.

६

५७ कोटींहून अधिक कर्जे वितरीत करण्यात आली आहेत. उद्योजकांना मुद्रा योजनेअंतर्गत यापैकी ४०.७ लाख कोटी रुपयांचे वितरण करण्यात आले आहे.

७

४.३२ लाख कोटी रुपये वसूल केले आहेत. कर्जदारांनी मंजूर केलेल्या निराकरण योजनांच्या माध्यमातून मार्च २०२६ पर्यंत.

८

७०१.४ अब्ज डॉलर्सचा परकीय चलन साठा १६ जानेवारी २०१६ पर्यंत. भारताने आर्थिक वर्ष २०२५-२६ मध्ये ७.७% विकास दरासह जगातील सर्वात वेगाने वाढणारी प्रमुख अर्थव्यवस्था म्हणून आपले स्थान कायम राखले.

९

प्रधानमंत्री सुरक्षा विमा योजना, प्रधानमंत्री जीवन ज्योती विमा योजना आणि अटल पेंशन योजनेने ९४.५६ कोटी अर्जदारांना सामाजिक सुरक्षा कवच प्रदान केले आहे.

विज्ञान, तंत्रज्ञान आणि अंतराळ

विज्ञान, तंत्रज्ञान आणि डिजिटल क्रांतीने विकासाचा लाभ समाजातील शेवटच्या घटकापर्यंत पोहोचवला आहे तर त्याचवेळी या प्रगतीने देशाला जगभरात मिळवून दिली एक नवीन ओळख...

१

१०६.५८ कोटीपर्यंत पोहोचलली ब्रॉडबँड ग्राहकांची संख्या मार्च २०२६ अखेरपर्यंत. शेवटच्या टप्प्यातील डिजिटल कनेक्टिव्हिटी अधिक मजबूत झाली.

२

९५०+ कोटींहून अधिक डिजिटल दस्तऐवज जारी करण्यात आले आहेत डिजीलॉकरच्या माध्यमातून. आता महत्वाची कागदपत्रे एका क्लिकवर, कागदपत्रांच्या त्रासाशिवाय कधीही कुठेही तुमच्यासोबत.

■ निवृत्तीवेतनधारकांसाठी जीवन प्रमाणपत्राची ऑनलाइन सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली.

३

ओपन नेटवर्क फॉर डिजिटल कॉमर्स (ONDC) ने लहान व्यापाऱ्यांना मोठ्या ई-कॉमर्स प्लॅटफॉर्मच्या बरोबरीने डिजिटल प्रवेश दिला.

४

५+ लाखांपेक्षा जास्त कार्यरत सामान्य सेवा केंद्रे एप्रिल २०२६ पर्यंत, २०१४ मध्ये यांची संख्या ८३ हजार होती. ग्रामीण आणि शहरी भागांमध्ये नागरिकांसाठीच्या सेवांची डिजिटल उपलब्धता आणि वितरणात सुधारणा घडून आली.

५

मंगळयानच्या प्रक्षेपणाने भारताने अंतराळ क्षेत्रात नवीन इतिहास रचला. या अवकाशयानाने २४ सप्टेंबर २०१४ रोजी मंगळाच्या कक्षेत प्रवेश केला. यासह भारत पहिल्याच प्रयत्नात मंगळावर पोहोचणारा जगातील पहिला देश ठरला.

६

चांद्रयान-३ मोहिमेअंतर्गत भारत २३ ऑगस्ट २०२३ रोजी चंद्राच्या दक्षिण ध्रुवावर यशस्वीपणे उतरणारा जगातील पहिला देश ठरला. चांद्रयान-३ चे लँडर ज्या ठिकाणी उतरले त्या जागेला 'शिवशक्ती' असे नाव देण्यात आले. दरवर्षी २३ ऑगस्ट रोजी राष्ट्रीय अंतराळ दिन साजरा करण्याचे ठरवण्यात आले.

७

भारताने आदित्य-एल १ मोहिमेद्वारे सूर्याचा अभ्यास करण्यासाठी २ सप्टेंबर २०२३ रोजी आपले पहिले विशेष अंतराळयान प्रक्षेपित केले.

८ - मोठी कामगिरी

भारतीय अंतराळवीर शुभांशू शुक्ला यांनी आंतरराष्ट्रीय अंतराळ स्थानकावर (ISS) एक ऐतिहासिक १८ दिवसांची वैज्ञानिक मोहीम पूर्ण केली. याबरोबरच एक्सिओम-०४ मोहीम देखील यशस्वीरित्या पूर्ण झाली. ही मोहीम २५ जून, २०२५ रोजी स्पेसएक्स ड्रॅगन अंतराळयानातून प्रक्षेपित करण्यात आली होती.

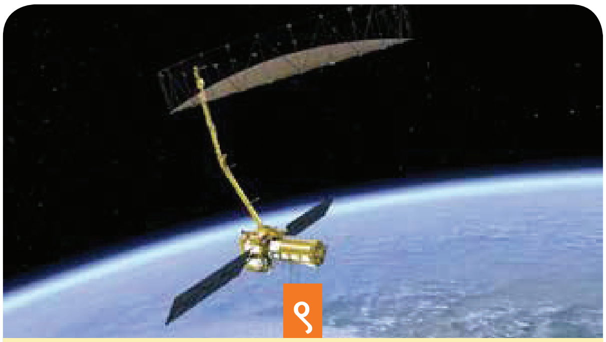

९

जुलै २०२५ मध्ये भारत-अमेरिका सहकार्याने जगातील सर्वात प्रगत पृथ्वी-निरीक्षण रडार उपग्रह, निसार यशस्वीरित्या प्रक्षेपित करण्यात आला.

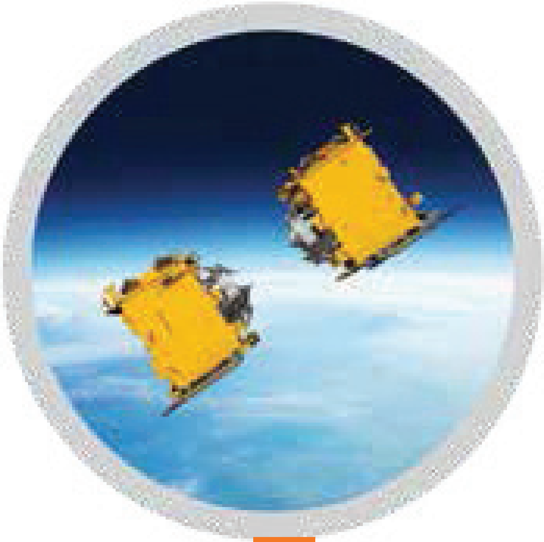

१०

स्पेडेक्स मोहिमेद्वारे भारत अंतराळात डॉकिंग तंत्रज्ञान साध्य करणारा जगातील चौथा देश ठरला.

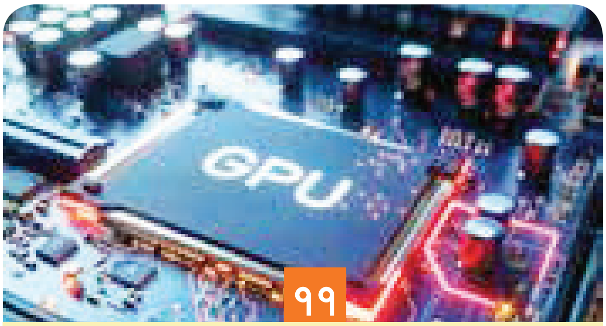

११

३८ हजार जीपीयूंपेक्षा जास्त झाली आहे. देशाची संगणकीय क्षमता आणि राष्ट्रीय एआय मिशनअंतर्गत आणखी २० हजार जीपीयू जोडले जात आहेत. यामुळे कृत्रिम बुद्धिमत्ता सर्वांसाठी सुलभ आणि परवडणारी होईल.

१२

■ ५ सेमीकंडक्टर प्रकल्प डिसेंबर २०२६ पर्यंत कार्यान्वित होण्याची अपेक्षा असून आतापर्यंत ३ प्रकल्पांमध्ये व्यावसायिक उत्पादन सुरू झाले आहे. भारत सेमीकंडक्टरच्या नव्या युगात प्रवेश करत आहे.

■ १२ सेमीकंडक्टर युनिट्सचे बांधकाम देशभरात सुरू असून २४ डीप-टेक चिप डिझाइन स्टार्टअप्स सुरू झाले आहेत. ७० हजारांहून अधिक तरुणांना चिप डिझाइनचे प्रशिक्षण देण्यात आले आहे.

संरक्षण आणि राष्ट्रीय सुरक्षा

संरक्षण आणि राष्ट्रीय सुरक्षेच्या या नव्या युगात भारत स्वावलंबनाची नवीन पटकथा लिहित आहे. दहशतवाद असो वा नक्षलवाद, भारताची कठारे कारवाई हे बनले आहे नवे धोरण...

१ - स्वदेशीनिर्मित तेजस लढाऊ विमाने

स्वदेशी निर्मित तेजस लढाऊ विमानांना फेब्रुवारी २०१९ मध्ये अंतिम कार्यान्वयनासाठी मंजूरी मिळाली. भारतीय हवाई दलामार्फत ८३ विमानांना खरेदीला मंजूरी.

२ - संरक्षण अर्थसंकल्प

■ सुमारे ८ लाख कोटी रुपये (२०२६-२७)

■ २०१३-१४ च्या तुलनेत तिप्पटीने वाढ

३ - संरक्षण निर्यात

■ ३८ हजार ४०० कोटी रुपये

■ ६८६ कोटी रुपये

(संरक्षण निर्यातीत ५६ पटीने वाढ)

४ - ब्राम्होस सुपरसॉनिक क्रूज क्षेपणास्त्राची निर्यात

भारतीय संरक्षण उत्पादने ८० हून अधिक देशांपर्यंत पोहोचत आहेत. यात ब्राम्होस सुपरसॉनिक क्रूज क्षेपणास्त्र निर्यातीची महत्वपूर्ण भूमिका.

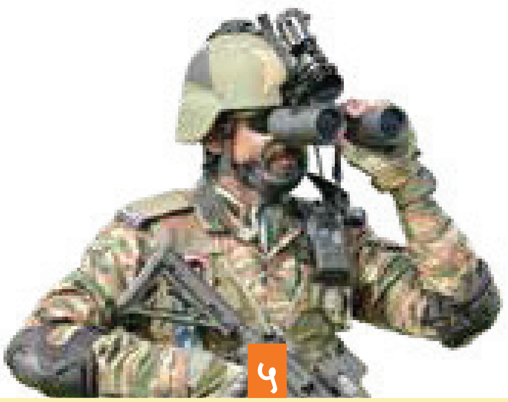

५

२०१६ मध्ये सर्जिकल हल्ला आणि २०१९ मध्ये बालाकोट हवाई हल्ल्याच्या माध्यमातून सीमाक्षेत्रात दहशतवादी संरचनांविरोधात निर्णायक कारवाई केली गेली.

६ - २०२५ मध्ये ऑपरेशन सिंदूर

- ९ दहशतवादी तळ नष्ट, १०० हून अधिक दहशतवाद्यांचा खात्मा.
- ११ लष्करी तळांवर जोरदार हल्ले
- २०% पाकिस्तानी हवाई तळांचे नुकसान

७ - आयएनएस विक्रांत

- आयएनएस विक्रांत हे भारताचे पहिले स्वदेशी विमानवाहू जहाज आहे. ज्याचे बांधकाम ७६% स्वदेशी सामग्री वापरून करण्यात आले आहे.
- २ सप्टेंबर २०२२ रोजी कार्यान्वित झालेल्या या जहाजाची निर्मिती अंदाजे ३० हजार टन स्टील वापरून केली गेली.
- २ हजार २०० कक्ष असलेले एक तरंगते शहर.

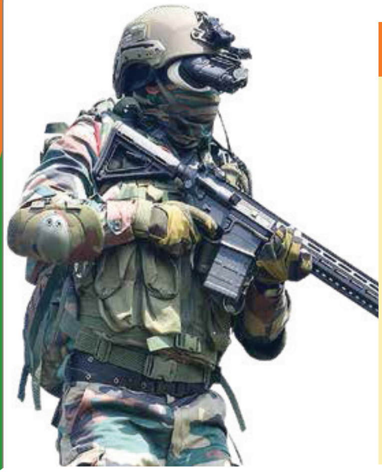

८ - अग्निवीर योजना

- जून २०२२ मध्ये सुरू झालेल्या अग्निवीर योजनेअंतर्गत फेब्रुवारी २०२५ पर्यंत सुमारे १५ लाख अग्निवीरांचा समावेश करण्यात आला.
- केंद्रीय सशस्त्र पोलीस दल मध्य आणि आसाम रायफल्समधील भर्तीसाठी माजी अग्निवीरांना १० टक्के आरक्षण आणि वयोमर्यादेत सवलत देण्यात आली.

९ - नक्षलवाद

एप्रिल २०२६ मध्ये देश नक्षलवादापासून मुक्त झाला. लाल कॉरिडॉरमध्ये आता वेगाने विकास होत आहे.

आरोग्य आणि कल्याण

जगातील सर्वात मोठी आरोग्य विमा योजना असो अथवा आरोग्य नोंदीचे डिजिटायझेशन असो, भारत सरकारने प्रत्येक क्षेत्रात तंत्रज्ञानाचा उपयोग केला आहे. यामुळे आरोग्य सेवा मिळवणे आता अधिक सुकर झाले आहे...

१

४४ कोटीहून अधिक आयुष्मान कार्ड प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेअंतर्गत (पीएमजेएवाय) जारी करण्यात आली आहेत. ११ कोटीहून अधिक जणांना मिळाले आहेत मोफत उपचार. दरवर्षी प्रत्येक कुटुंबाला ५ लाख रुपयांचा आरोग्य विमा प्रदान केला जात आहे.

२

२२० कोटी कोविड-१९ लसींच्या मात्रा देशव्यापी लसीकरण मोहिमेअंतर्गत देण्यात आल्या. कोविड-१९ दरम्यान भारताने जागतिक स्तरावर ३० कोटी लसींचे वितरण केले.

३

१९ हजार २०० जन औषधी केंद्राची संख्या. ब्रँडेड औषधांपेक्षा ५०% ते ९०% स्वस्त दरात उत्तम दर्जाची जेनेरिक औषधे येथे मिळतात. शस्त्रक्रियेची उपकरणे आणि आरोग्य विषयक उत्पादने (जसे की अवघ्या १ रुपयात सुद्धा उपलब्ध होणारे सॅनिटरी नॅपकिन) सुद्धा मिळतात.

४ - स्वच्छ भारत मिशन

१२.११ कोटी घरांमध्ये शौचालये बांधण्यात आली. ज्यामुळे ग्रामीण स्वच्छता व्याप्तीत २०१४ मधील ३९ टक्क्यांवरून आता १००% पर्यंत वाढ झाली आहे.

५

९३.५१ कोटीहून अधिक आभा कार्ड, आयुष्मान भारत डिजिटल मिशन अंतर्गत तयार करण्यात आली. डिजिटल आरोग्य नोंदीची निर्मिती रुग्ण आणि डॉक्टर या दोघांसाठी सोयीस्कर ठरली आहे.

६

१ कोटी २८ लाखांहून अधिक जागा २०२६ मध्ये वैद्यकीय शिक्षणासाठी उपलब्ध झाल्या ज्यांची संख्या २०१४ मध्ये ५१ हजार होती. याच कालावधीत वैद्यकीय पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांची संख्या ३१ हजार हून वाढून ८५ हजार हून अधिक झाली. वैद्यकीय महाविद्यालयांची संख्या ८४२ वरून २ हजार १०० हून अधिक झाली.

पायाभूत सुविधा आणि संपर्क व्यवस्था

भारतातील पायाभूत सुविधांचे प्रकल्प आता थांबत नाहीत, अडखळत नाहीत किंवा बारगळत नाहीत. गेल्या १२ वर्षात पायाभूत सुविधांसाठीच्या अर्थसंकल्पात ६ पटींनी वाढ झाली आहे आणि अनेक पायाभूत सुविधा प्रकल्पांनी जागतिक स्तरावर आपली वेगळी ओळख निर्माण करत प्रतिष्ठा वाढवली आहे आणि जीवनमान सुकर केले आहे....

१ - मेट्रो रेल्वे

■ देशातील २६ शहरांमध्ये पसरलेल्या १ हजार १५५ किलोमीटर लांबीच्या मेट्रो रेल्वे जाळ्याने प्रवासाच्या पद्धतीत बदल घडवला आहे.

■ ९५ विमानतळे, हेलिकॉप्टर तळ आणि जलविमानतळांना जोडणाऱ्या ६६३ उडान (UDAN) मार्गांवर विमाने चालवण्यात आली.

■ जगातील तिसरे सर्वात मोठे मेट्रो जाळे उभारले गेले. उडानमुळे सामान्य लोकांना स्वस्त दरात हवाई प्रवास करता आला.

२ - वंदे भारत

■ १६४ वंदे भारत रेल्वे गाड्यांमुळे प्रवासाला नवीन गती प्राप्त झाली. त्यामुळे प्रवास अधिक सोपा आणि जलद झाला.

■ आर्थिक वर्ष २०२५-२६ मध्ये ४ कोटी लोकांनी वंदे भारतमधून प्रवास केला. पहिली स्वदेशी बनावटीची सेमी अती जलद रेल्वेगाडी वंदे भारत फेब्रुवारी २०१९ मध्ये नवी दिल्ली आणि वाराणसी दरम्यान सुरू करण्यात आली.

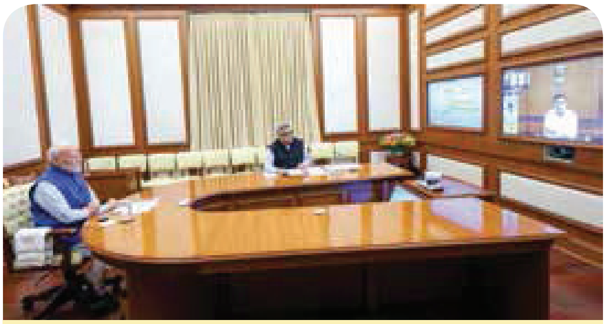

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रगती मंचावर ८५ लाख कोटी रुपयांपेक्षा जास्त किमतीच्या प्रकल्पांचा आढावा घेण्यात आला.

■ पंतप्रधान आवास योजनेअंतर्गत ४ कोटीहून अधिक लाभार्थ्यांना घरे सुपुर्द करण्यात आली. स्वत:च्या घराचे स्वप्न साकार झाले.

■ ७४ टक्के घरे एक तर महिलांच्या नावावर आहे किंवा संयुक्त मालकीची आहेत. सुरक्षितता, प्रतिष्ठा आणि स्वावलंबनाची एक भावना निर्माण झाली.

■ ३४ हजार किलोमीटर अंतर कापण्यासाठी अंदाजे ५.३५ लाख रुपयांचा खर्च असलेल्या भारतमाला प्रकल्पाच्या पहिल्या टप्प्याला मंजूरी देण्यात आली.

■ २६ हजार ४२५ किलोमीटर लांबीच्या प्रकल्पाचे कंत्राट देण्याचे आले असून त्यापैकी २२ हजार २२३ किलोमीटर अंतराचे काम पूर्ण झाले आहे. देशातील नियंत्रित अती जलद कॉरिडॉरची लांबी २०१४ मधील ९३ किलोमीटर वरून वाढून ३ हजार ६४४ किलोमीटर झाली आहे.

■ अटल बोगदासारख्या सामरिक आणि दुर्गम भागांना जोडणाऱ्या बोगद्यांच्या बांधकामामुळे सामरिक आणि नागरी संपर्क व्यवस्था दोन्ही मजबूत झाली आहेत.

■ ९.०२ किलोमीटर लांबीचा अटल बोगदा, रोहतांग खिंडीचा वळसा टाळून सर्वाधिक उंचीवरून मार्ग उपलब्ध करून देतो.

■ १२ किलोमीटर लांबीचा सोनमर्ग बोगदा समुद्रसपाटीपासून ८ हजार ६५० फुटांहून अधिक उंचीवर बांधण्यात आला आहे.

कृषी आणि ग्रामीण विकास

कृषी क्षेत्राचा तसेच ग्रामीण भागाचा विकास हा देशाच्या आर्थिक व सामाजिक प्रगतीचा मुख्य आधारस्तंभ आहे. सरकार कृषी क्षेत्राचे आधुनिकीकरण, पायाभूत सुविधांची उपलब्धता आणि रोजगाराच्या नवीन संधी निर्माण करण्यावर भर देत आहे...

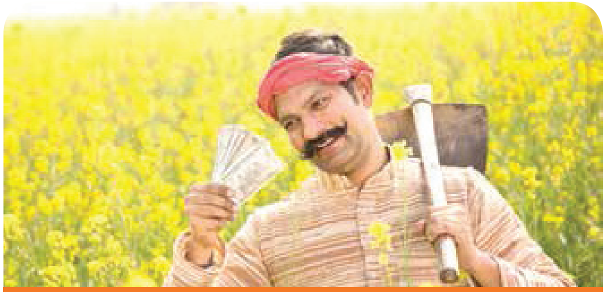

१ – पंतप्रधान किसान सन्मान निधी

■ ४.४६+ लाख कोटी रुपये २०१९ मध्ये योजना सुरू झाल्यापासून आतापर्यंत वितरीत करण्यात आले.

■ योजनेअंतर्गत ९.४४ कोटींहून अधिक शेतकऱ्यांना वित्तीय मदत मिळत आहे. यामध्ये २.१८ कोटी महिला शेतकरी आहेत.

२ – पंतप्रधान पीक विमा योजना

■ ४ कोटींहून अधिक शेतकऱ्यांना पीएम पीक विमा योजनेचा लाभ.

■ २०१६ ते २०२५ दरम्यान दाव्यांची सुमारे २ लाख कोटी रुपये इतकी रक्कम चुकती करण्यात आली.

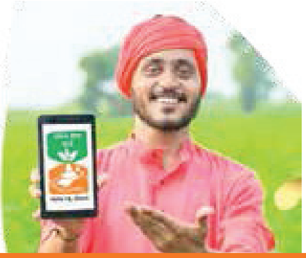

३ – मुद्रा आरोग्य कार्ड योजना

■ मुद्रा आरोग्य व्यवस्थापन अंतर्गत २०२५–२६ मध्ये ९७.५३ लाख नमुने संकलित करण्यात आले आणि ९२.८७ लाख नमुन्यांची चाचणी करण्यात आली.

■ संतुलित पोषक घटकांच्या व्यवस्थापनाबाबत मार्गदर्शन करण्यासाठी २०१५ पासून आतापर्यंत सुमारे २६ कोटी मुद्रा आरोग्य कार्ड जारी करण्यात आली आहेत.

'भारत टॅक्सी' ला मोठा प्रतिसाद

सहकार टॅक्सी को–ऑपरेटिव्ह लिमिटेड (एसटीसीएल) या बहुराज्यीय सहकारी संस्थेद्वारे संचालित डिजिटल ॲप–आधारित परिवहन सेवा 'भारत टॅक्सी'चा दिल्ली राष्ट्रीय राजधानी प्रदेश, गुजरात, महाराष्ट्र आणि राजस्थानमधील शहरांमध्ये अधिकृत सुरुवात झाली आहे. भारत टॅक्सी सेवेची अंमलबजावणी देशभरात टप्प्याटप्प्याने करण्यात येत आहे. या अंमलबजावणीत सारथी अर्थात वाहनचालकांची नोंदणी व सेवा मंचावर त्यांना सहभागी करून घेणे, ग्राहकांची नोंदणी, प्रशिक्षण कार्यक्रम तसेच निश्चित करण्यात आलेल्या शहरांमध्ये आणि राज्यांमध्ये सेवांच्या विस्ताराचा समावेश आहे. दिनांक ०४.०८.२०२६ पर्यंत या सेवा मंचावर ८.४८ लाख सारथी आणि ४४.२७ लाख ग्राहकांची नोंदणी झाली आहे. या माध्यमातून दररोज ११,१०६ फेऱ्या उपलब्ध करून दिल्या जात असून, सारथींनी एकूण ८३.७० कोटी रुपये कमावले आहेत. एसटीसीएलद्वारे संचालित भारत टॅक्सी सेवा इतर शहरांमध्ये आणि राज्यांमध्ये सुरू करण्याची प्रक्रिया ही कार्यान्वयनाच्या गरजा आणि आवश्यक विविध परवानग्या मिळविण्यावर अवलंबून आहे. विस्तार करताना कार्यान्वयनाची तयारी, सारथींची उपलब्धता, वैधानिक आवश्यकता पूर्ण करणे तसेच संबंधित राज्य सरकारे, सहकारी संस्था आणि इतर भागधारकांशी समन्वय यांसारख्या घटकांचा विचार केला जातो. भारत टॅक्सी आणि यात्री साथी हे वेगवेगळ्या संस्थात्मक चौकटींतर्गत कार्यरत असलेले स्वतंत्र परिवहन मंच आहेत. भारत टॅक्सी हा बहुराज्यीय सहकारी संस्था अधिनियम, २००२ मधील तरतुदींनुसार सहकार एसटीसीएलद्वारे संचालित सहकारी तत्त्वावर आधारित मंच आहे. ■

मराठवाडा, विदर्भ, उत्तर महाराष्ट्रात अनेक रेल्वे मार्गांना मंजुरी

दौंड–मनमाड दुहेरीकरण (२३६ किमी)

या दुहेरीकरणाच्या प्रकल्पाचे नुकतेच लोकार्पण झाले असून या मार्गावरील रेल्वे वाहतुकीची क्षमता आणि संपर्क व्यवस्था लक्षणीयरीत्या बळकट झाली आहे.

अहिल्यानगर–बीड–परळी वैजनाथ नवीन लोहमार्ग (२६१ किमी)

अहिल्यानगर–बीड–बडवाणी या २०१ किमी लांबीच्या मार्गाचे लोकार्पण झाले आहे. उर्वरित मार्गाच्या कामातही लक्षणीय प्रगती झाली आहे. आवश्यक असलेल्या ३७१ हेक्टर जमिनीपैकी ३६६ हेक्टर जमिनीचे संपादन झाले आहे. तसेच, २० पैकी १९ महत्त्वाचे पूल पूर्ण झाले असून, २३ पैकी ११ रोड ओव्हर ब्रिजचे काम पूर्ण झाले आहे.

पुढील प्रकल्पांसाठी अंतिम स्थान निश्चिती सर्वेक्षणांना मंजुरी देण्यात आली आहे.

जालना–खामगाव नवीन लोहमार्ग (१६२ किमी)

अंतिम स्थान निश्चिती सर्वेक्षण पूर्ण झाले असून, सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार झाला आहे.

पुणे–अहिल्यानगर नवीन लोहमार्ग (१३४ किमी)

अंतिम स्थान निश्चिती सर्वेक्षण पूर्ण झाले असून, सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार झाला आहे.

धाराशिव–बीड–छत्रपती संभाजी नगर नवीन मार्ग (२४० किलोमीटर)

सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्यासाठी अंतिम स्थान सर्वेक्षणाला मंजुरी देण्यात आली आहे.

छत्रपती संभाजीनगर –अहिल्यानगर नवीन मार्ग (११० किलोमीटर)

सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्यासाठी अंतिम स्थान सर्वेक्षणाला मंजुरी देण्यात आली आहे. ■

भरती परिक्षा पद्धती सुधारणांसाठी राज्यात उच्चस्तरीय समिती

■ महसूल स्तरावर होणार विद्यार्थी संवाद, २५ हजार सुरक्षित क्लासरूम उभारणार ■ विशेष बैठकीत मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांचे निर्देश

महाराष्ट्रात विविध सेवाभरतींसाठी होणाऱ्या परीक्षा पद्धतीत सर्वसमावेशक, अधिक सुरक्षित आणि सर्वसंमतीने सुधारणांसाठी एक उच्चस्तरीय समिती गठीत करण्याचा निर्णय मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी नुकताच घेतला. या समितीने राज्यात प्रत्येक विभागात जाऊन विद्यार्थ्यांशी संवाद साधत सर्वंकष सुधारणांबाबत अहवाल सादर करायचा आहे. या बैठकीला उपमुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे हे सुद्धा उपस्थित होते, त्यांनीही अनेक उपयुक्त सूचना या बैठकीत केल्या. वर्षा निवासस्थानी आज विशेषत्वाने आयोजित बैठकीत मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी हे निर्देश दिले. ही उच्चस्तरीय समिती सामान्य प्रशासन विभागाच्या अतिरिक्त मुख्य सचिव श्रीमती व्ही. राधा यांच्या अध्यक्षतेत राहणार असून राज्याचे पोलिस महासंचालक सदानंद दाते, माहिती-तंत्रज्ञान विभागाचे सचिव वीरेंद्र सिंग, पशुसंवर्धन विभागाचे सचिव डॉ. एन. रामास्वामी आणि नाशिक विभागीय आयुक्त प्रवीण गेडाम यांचा त्यात समावेश असेल. या समितीने प्रत्येक महसुली विभागात जाऊन विद्यार्थी, शिक्षण संस्थाचालक आणि संबंधित घटकांशी चर्चा करून त्यांची मते जाणून घ्यायची आहेत. त्याआधारावर राज्यासाठीचे समग्र धोरण ठरेल. अलिकडेच केंद्र सरकारने पेपरफूट आणि परीक्षा गैरव्यवहारासंदर्भात संसदेत एक कायदा केला आहे. महाराष्ट्राचाही स्वतंत्र कायदा आहेच. तथापि संसदेने केलेला कायदा अधिक कठोर असल्याने तो महाराष्ट्रातही लागू करण्यासंदर्भात येणाऱ्या पंधरवड्यात प्रक्रिया पूर्ण करण्यात यावी, असेही निर्देश मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी यावेळी दिले. ■

भटक्या, विमुक्त समाजाला विशेष शिबिरांच्या माध्यमातून मिळणार दाखले

भटक्या, विमुक्त जमातींच्या प्रलंबित समस्या सोडवण्यासाठी आणि त्यांना आवश्यक ती सर्व कागदपत्रे व दाखले मिळावेत, यासाठी राज्यभरातील सुमारे ९३७ वस्त्यांमध्ये विशेष वस्ती शिबिरे आयोजित करण्याचा निर्णय महसूलमंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी घेतला आहे. २८ ते ३० सप्टेंबर या कालावधीत ही शिबिरे आयोजित करण्यात येणार आहेत. मंत्रालयातील त्यांच्या दालनात भटक्या, विमुक्त समाजाच्या समस्यांबाबत विशेष बैठक झाली. त्यावेळी महसूलमंत्र्यांनी हे आदेश दिले. या बैठकीला भटके विमुक्त विकास परिषदेचे अध्यक्ष उद्धव काळे यांच्यासह अन्य पदाधिकारी व विभागाचे अधिकारी उपस्थित होते.

'राष्ट्रनेता ते राष्ट्रपिता' अभियानात विशेष शिबिरे

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या मार्गदर्शनाखाली राज्यात १७ सप्टेंबर ते २ ऑक्टोबर या कालावधीत 'राष्ट्रनेता ते राष्ट्रपिता' हे अभियान राबविले जाणार आहे. या पंधरवड्यात सलग तीन दिवस हे भटके विमुक्त समाजासाठी विशेषत्वाने राखीव ठेवण्यात आले आहेत. या तीन दिवसांत प्रशासनाने त्यांच्या वस्तीवर जाऊन काम करावे, असे निर्देश देण्यात आले आहेत. या संपूर्ण मोहिमेची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्य शासनाकडून लवकरच एक नवीन शासन निर्णय काढण्यात येणार आहे. या शासन निर्णयाच्या आधारे राज्यातील सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी आपापल्या जिल्ह्यांचा कृती आणि नियोजन आराखडा त्वरित तयार करून तयारीला लागावे, असे आदेश महसूलमंत्री बावनकुळे यांनी दिले आहेत. ■

भाजपा कार्यकर्त्याच्या निधनानंतर नातेवाईकांकडून अवयवदान

भारतीय जनता पक्षाचे निष्ठावान कार्यकर्ते आणि प्रखर हिंदुत्ववादी नेते कैलास चौधरी (वय ५६) यांचे उपचारादरम्यान दुखद निधन झाले. ३० जुलै रोजी झालेल्या भीषण अपघातात ते गंभीर जखमी झाले होते. निधनानंतर त्यांच्या कुटुंबीयांनी घेतलेल्या 'अवयवदानाच्या' उदात्त निर्णयामुळे कैलास चौधरी यांनी मृत्यूनंतरही इतरांना जीवनदान दिले आहे. मंगळवारी

कैलाश चौधरी

(दि.३० जुलै) सायंकाळी ८:३० वाजेच्या सुमारास नाशिक येथील सौदाणे फाट्यावर कैलास चौधरी यांच्या वाहनाचा भीषण अपघात झाला होता. या अपघातात त्यांचा मृत्यू झाला. त्यांच्या निधनाने चौधरी कुटुंबावर दुखाचा डोंगर कोसळला आहे. अशा अत्यंत कठीण प्रसंगातही त्यांच्या कुटुंबीयांनी सामाजिक भान जपत अवयवदानाचा अत्यंत महत्त्वपूर्ण निर्णय घेतला.

दक्षिण रत्नागिरी माजी जिल्हाध्यक्ष राजेश सावंत यांचे निधन

भाजपाचे माजी दक्षिण रत्नागिरी जिल्हाध्यक्ष राजेश सावंत यांचे नुकतेच अकस्मात निधन झाले. आपला स्पष्टवक्तेपणा, जिव्हाळा आणि संघटन कौशल्याच्या बळावर त्यांनी स्वतःची वेगळी ओळख निर्माण केली होती. तसेच रत्नागिरी जिल्ह्यातील भाजपा विचारधारा रुजवत पक्षसंघटनेच्या उभारणीसाठी त्यांनी मोलाचे योगदान दिले होते. त्यांच्या निधनामुळे रत्नागिरी जिल्ह्यातील एक अभ्यासू आणि कार्यकर्त्यांमध्ये लोकप्रिय असणारे नेतृत्व हरपले आहे. त्यांच्या आत्म्यास सद्गती लाभो. त्यांचे कुटुंबीय आणि समर्थकांच्या दुःखात भाजपा महाराष्ट्र परिवार सामील आहे. त्यांना या दुःखातून सावरण्याचे बळ लाभो, हीच ईश्वरचरणी प्रार्थना! अशा शब्दात प्रदेश अध्यक्ष रविंद्र चव्हाण यांनी श्रद्धांजली वाहिली आहे.

देवानंद देशमुख यांचे निधन

अमरावती येथील ज्येष्ठ कार्यकर्ते देवानंद देशमुख यांचे नुकतेच हृदयविकाराच्या धक्क्याने नुकतेच निधन झाले. ते एक चांगले कलाकार देखील होते. निवडणुकीच्या काळात प्रचाराच्या नाविन्यपूर्ण पद्धती शोधण्यात ते पुढे असत. पक्षाचे निष्ठावंत, सक्रिय कार्यकर्ते अशी देशमुख यांची ओळख होती.

शशिकांत भाटये यांचे निधन

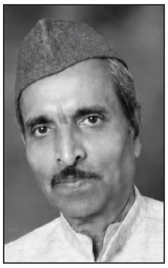

डोंबिवली येथील ज्येष्ठ कार्यकर्ते शशिकांत भाटये यांचे वयाच्या ८३व्या वर्षी निधन झाले. संघ-भाजप यासोबतच समाजकारण आणि राजकारणातील आपल्या रोखठोक भूमिकेसाठी ते परिचित होते. त्यांच्या निधनाने राजकीय आणि सामाजिक क्षेत्रातून हळहळ व्यक्त होत आहे. गणेश मंदिर संस्थान, राष्ट्रीय शिक्षण संस्था यांसह विविध धार्मिक आणि शैक्षणिक कार्यात त्यांचा सक्रिय सहभाग होता. गेल्या काही वर्षांपासून तळेगाव आणि डोंबिवली येथे त्यांचे वास्तव्य होते. सामाजिक आणि सार्वजनिक जीवनात त्यांनी दिलेले योगदान अनेकांच्या स्मरणात राहणार आहे.

प्रशांत भृगुवार यांचे निधन

गडचिरोली येथील भारतीय जनता पक्षाचे ज्येष्ठ पदाधिकारी प्रशांत भृगुवार यांचे हृदयविकाराच्या तीव्र झटक्याने अकस्मात निधन झाले. गडचिरोली शहरातील कठानी नदीच्या तीरावर स्वर्गीय प्रशांत भृगुवार यांच्या पार्थिवावर शोकाकुल वातावरणात अंत्यसंस्कार करण्यात आले. माजी खासदार तथा भाजप अनुसूचित जनजाती मोर्चाचे राष्ट्रीय सरचिटणीस डॉ. अशोक नेते यांनी भृगुवार यांना श्रद्धांजली वाहिली. 'दैनिक तरुण भारत'च्या जाहिरात विभागाचे अधिकारी म्हणूनही ते काम पहात होते.

प्रदेश कार्यालयात महिला मोर्चा बैठक– उपस्थिती– प्रदेश अध्यक्ष रविंद्र चव्हाण, महिला मोर्चा प्रदेश अध्यक्ष आ. चित्रा वाघ आदी.

मुंबई– जैन प्रकोष्ठ वर्धापन दिनानिमित्त युवा संमेलन– उपस्थिती– परमपूज्य आचार्य श्री नयपद्मसागर महाराज, प्रकोष्ठ अध्यक्ष संदीप भंडारी, धवल वोरा, महेंद्र सुंदेचा, प्रीती शहा, दर्शना जैन, नीलम गोलेचा, ॲड.धनपाल जैन, विनोद कोठारी, संदीप दोशी आदी.

पुणे– भाजपा उद्योग आघाडीतर्फे लॉन्ड्री व्यावसायिक मेळावा– उपस्थिती– ज्येष्ठ नेते सुरेश नाशिककर, नारायण पवार, उद्योग आघाडी प्रदेशाध्यक्ष प्रमोद वाकोडकर, अनिल हुफरीकर, नगरसेवक विश्वास ननावरे, विश्वजीत देशपांडे, श्रीरंग मोरे आदी.

संत रविदास महाराज ६५० व्या जयंतीनिमित्त कलश यात्रा

छत्रपती संभाजीनगर येथे कलश पूजन सोहळा– उपस्थिती– प्रदेश अध्यक्ष रविंद्र चव्हाण, राष्ट्रीय सरचिटणीस खा.दुष्यंत कुमार गौतम, आ. बबनराव लोणीकर, आ. अनुराधा चव्हाण, आ. किसन वानखेडे, आ. संतोष दानवे, प्रदेश सरचिटणीस आ. माधवी नाईक, आ. सुहास शिरसाठ, माजी केंद्रीय राज्यमंत्री डॉ. भागवत कराड, प्रदेश चिटणीस राम सातपुते, शहर जिल्हाध्यक्ष किशोर शितोळे, प्रदेश अनुसूचित जाती मोर्चा अध्यक्ष विश्वजीत गायकवाड आदी.

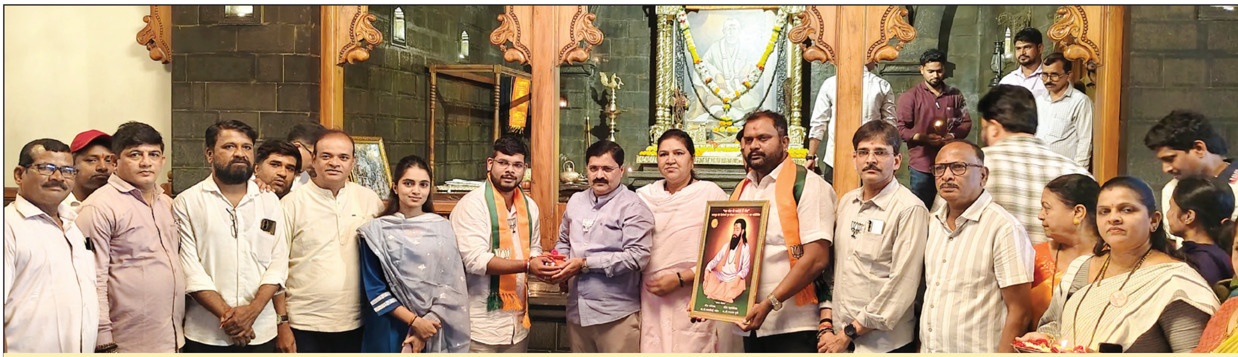

चिपळूण (जि. रत्नागिरी)– समरसता संकल्प अभियान– उपस्थिती– जिल्हाध्यक्ष प्रशांत यादव, जिल्हा उपाध्यक्ष बळीराम मोरे, संगमेश्वर दक्षिण मंडल अध्यक्ष विनोद म्हस्के, चिपळूण शहर मंडल अध्यक्ष तसेच नगरपालिकेतील भाजप गटनेते शशिकांत मोदी, जिल्हा चिटणीस समीर टाकळे, जिल्हा चिटणीस नयना पवार, जिल्हा चिटणीस योगेश शिर्के, जिल्हा कोषाध्यक्ष आशिष चितळे, जिल्हा परिषद सदस्य रावी मोरे, जिल्हा परिषद सदस्य दीप्ती महाडिक, पंचायत समिती सदस्य सुप्रिया देवरुखकर, नगरसेवक शुभम पिसे आदी.

कल्याण– कलश पूजन सोहळा– उपस्थिती– जिल्हाध्यक्ष नंदकिशोर परब, प्रदेश सहसंयोजक शशिकांत कांबळे, रवि सिंह ठाकुर, रितेश खराटे, प्रकाश तेलगोटे आदी.

रामटेक (जि.नागपूर)– आढावा बैठक– उपस्थिती– प्रदेशाध्यक्ष रविंद्र चव्हाण, प्रदेश सरचिटणीस आ.संजय कुटे, आ. संजय भेंडे, जिल्हाध्यक्ष आनंदराव राऊत, माजी आमदार सुधीर पारवे, माजी आमदार मल्लिकार्जुन रेड्डी, माजी आमदार राजू पारवे, माजी आमदार टेकचंद सावरकर, माजी जिल्हाध्यक्ष अरविंद गजभिये, अनिल निधान, अजय बोढारे, शुभांगी गायधने, रिंकेश चवरे, राहुल किरपान आदी.

वाशिम कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे सभापती महादेव काकडे व उबाठा गटाचे माजी जिल्हाप्रमुख विजय खानजोळे यांच्यासह अनेक पदाधिकारी व कार्यकर्त्यांचा भाजपात प्रवेश– उपस्थिती– प्रदेशाध्यक्ष रविंद्र चव्हाण, आ. श्याम खोडे, आ. सई डहाके, प्रदेश कार्यालय प्रभारी रवींद्र अनासपुरे, प्रदेश मुख्य प्रवक्ते नवनाथ बन, वाशिमचे भाजपा जिल्हाध्यक्ष पुरुषोत्तम चितलांगे आदी.

डोंबिवली– मनसे महिला कार्यकर्त्यांचा भाजपात प्रवेश– उपस्थिती– जिल्हाध्यक्ष नंदू परब, माजी मंत्री जगन्नाथ पाटील, गटनेते शशिकांत कांबळे, नगरसेवक दीपेश म्हात्रे, नगरसेविका मंदा पाटील, रसिका पाटील, ज्योती पाटील आदी.

RNI NO. MAHMAR/2018/76180
Posting Under the Registration No.MCS/221/2024-26, License To Post Without Prepayment,
WPP Licence No.: MR/Tech/WPP-351/South/2024-26, Posted at Mumbai Patrika Channel Sorting Office, Mumbai-400001.
Published on 1st and 16th of every month and Posted on 8th, 9th, 10th and 23rd, 24th, 25th of every month.

https://www.facebook.com/bjpmanogat @manogatbjp

प्रति,

प्रेषक,
कार्यालय मंत्री :
भारतीय जनता पार्टी,
महाराष्ट्र प्रदेश कार्यालय,
वसंतराव भागवत चौक, नरिमन पॉईंट, मुंबई-२०
दूरध्वनी : ०२२-२२०२२०५०, फॅक्स : ०२२-२२८५२३०५
ई मेल- bjpmaha.manogat@gmail.com